

Over Sectiën, Groepen en Verspreiden.

De tegenwoordige oorlog heeft niet aangetoond, dat de verspreide orde, als strijdvorm, voor de infanterie ondeugdelijk is. Integendeel, wij mogen met grond verwachten dat zij, ook in de toekomst, de hoofdstrijdform zal blijven.

Voorts neem ik aan, dat er een kleinste gesloten eenheid moet bestaan, waaruit de tirailleurlinie ontwikkeld wordt. In ons leger is die eenheid de sectie, ter sterkte van 53 man ... organiek.

Het vorenstaande als uitgangspunt nemende, vermeen ik, vooral ook op grond van opgedane ondervinding in den mobilisatietijd bij oefeningen met afdelingen op oorlogssterkte, het navolgende te moeten vaststellen.

1. De sectie mag eene sterkte van ca. 25 man niet te boven gaan.
2. De sectie mag in beginsel geene splitsing in groepen ondergaan.
3. Bij den overgang van de gesloten- tot de verspreide formatie en omgekeerd, moet, evenals zulks nu reeds gedurende het vuurgevecht noodzakelijk is, de individualiteit van den man tot haar recht komen.

A d. 1. In de verspreide orde moet de sectiecommandant zijne geheele sectie kunnen overzien en leiden. Tijdens het vuurgevecht is zulks (de praktijk leert het) zeer bezwaarlijk. De man zal vrijwel op zich zelf aangewezen zijn en de resultaten van eene goede, individueele schietopleiding moeten nu blijken. Bij de verplaatsingen der tirailleurlinie over het gevechtveld, het opspringen van achter dekkingen, is het echter noodzakelijk, dat de sectiecommandant zijne mannen kan overzien. Kan hij dit niet, omdat zijne sectie te sterk is en daardoor eene te groote frontbreedte inneemt, dan zou de gevechtstaak gebaat zijn indien zoo'n S Ct. een deel der sectie van zich kon losmaken en dat deel onder een eigen Commandant kon stellen, m. a. w. van de oorspronkelijke sectie twee kleinere sectiën kon maken. Maar dan ware het beter reeds in beginsel vast te stellen, dat eene sectie slechts zoodanige sterkte mag hebben, dat leiding en aanvoering in één hand kunnen blijven.

R. I. I 3 bepaalt de minimum sterkte van eene sectie „bij oefeningen” op 24 man. Ik zou dit getal als de normale sterkte van eene sectie onder alle omstandigheden wenschen bepaald te zien, zoowel voor oefeningen, manoeuvres als voor het werkelijke gevecht. Aanstands springt dan het voordeel in het oog, dat steeds met in vreedetijd oorlogssterke sectiën geoefend wordt.

Normaal zou eene infanteriecompagnie dan uit 8 sectiën van ca. 23 man bestaan. R. I. II 131, 1e alinea zegt, dat bij gebrek aan kader, of

bij gebrek aan manschappen, eene compagnie ook in 3 of 2 sectiën kan verdeeld zijn. Bij eene normale verdeeling in 8 sectiën, zou in den geest van 131, eene compagnie dus ook uit 7, 6 of minder sectiën kunnen bestaan, waarbij elke sectie hare normale sterkte moet hebben. Zouden er naar verhouding meer soldaten dan kaderleden zijn bij eene onvoltallige compagnie, dan behooren de beste en flinkste soldaten als guide te worden aangewezen. Wegens kadergebrek mag men niet vervallen in het vormen van sectiën, die meer dan normaal sterk zijn. Dit behoeft ook niet, want evenals men thans de groepscommandanten hunne vervangers in het gevecht uit de soldaten doet kiezen, kan de C.Ct. of de S.Ct. ook soldaten aanwijzen om de plaats van ontbrekende guides in te nemen.

De uit 8 (7 of 6) onderdeelen samengestelde compagnie is leniger, buigzamer, beweeglijker dan eene, die uit 4 (3 of 2) groote sectiën bestaat. De groote sectiën zijn te log. De kleine sectiën zijn, behalve leniger, ook minder zichtbaar, minder trefbaar en vinden spoediger dekking.

Per sectie acht ik slechts twee guides noodig (hierover later).

Sergeanten zijn sectiecommandanten. De 8 sectiën worden twee aan twee tot pelotons gevormd, onder commando van de luitenants, den vaandrig en den sergeant-majoor-instructeur. Totaal zijn noodig 4 pelotonscommandanten, 8 sectiecommandanten en 16 guides. Het aantal kaderleden, volgens de thans bestaande organisatie, is dus voldoende.

Alvorens verder te gaan — deze vraag. Wanneer is de organieke sterkte van eene compagnie present? Ik durf bijna zeggen — nooit! Wij hebben zulks in dezen mobilisatietijd toch allen ondervonden. Als men van de organieke sterkte van eene compagnie op het gevechtveld aftrekt: de niet opgekomenen bij mobilisatie, de gesneuvelden, de gewonden, de zieken, de vermisten en zij, die bijzondere werkzaamheden hebben, b.v. koks, ordonnansen, enz. dan blijkt, dat de presente sterkte beduidend minder is dan de organieke. Houdt men nu vast aan de normaal indeeling in 4 c. q. 8 sectiën, dan is het resultaat der indeeling, dat men miniatuur sectietjes krijgt, zooals men dat vroeger bij manoeuvres wel eens kon aanschouwen — sectiën van 12 of 14 man soms. Waarom toch niet gehandeld zooals R. I. II 131 zegt, en de compagnie in minder sectiën verdeeld! M. i. wordt het in 131 bepaalde te weinig toegepast. Een C.Ct. moet zeggen „ik heb zooveel kader en zooveel soldaten, daarmee kan ik slechts 3 (2) sectiën formeeren” en niet „ik wil 4 sectiën hebben, hoe zwak en hoe onvolledig geencadreerd ze ook zijn”. Toegegeven moet worden, dat het voor een C.Ct. gemakkelijker is zijn taak, gedurende eene gevechtsoefening, na te komen met het normaal aantal sectiën, waarop het schematisch voorgeschreven gebruik der in hooger verband strijdende compagnie is gebaseerd, dan met eene compagnie van 3 of 2 sectiën. En ook moet toegegeven worden, dat bij manoeuvres soms overvloed van kader bij de compagniën is. Men wil die sergeanten en korporaals niet werkeloos laten en ter wille van

hen wordt dan de normaal indeeling behouden, al is ook de totale sterkte der compagnie aan soldaten niet veel meer dan die van eene sectie.

Bij eene eventueele compagniesindeeling in 8 sectiën moet dan ook steeds gehandeld worden zooals R. I. II 131 het zegt en steeds met behoud van de normale sterkte van ca. 25 man per sectie.

Er zullen niet steeds 4 pelotons gevormd kunnen worden. Soms 3, soms 2, terwijl het mogelijk is, dat er alsdan nog eene sectie overblijft b.v. als de compagnie in 7 sectiën verdeeld is. In zoodanig geval moet de C.Ct. de bevoegdheid hebben die sectie aan zijn oudsten luitenant toe te voegen. Diens peloton zou dan uit drie sectiën bestaan. Of wel, hij laat die sectie, afhankelijk van zijne voornemens of van zijn opdracht, buiten het pelotonsverband om haar eene bijzondere taak op te dragen.

Het pelotonsverband mag niet als een starren vorm beschouwd worden. Het dient niet om een vakjes-systeem te maken, maar het moet ten goede komen aan de bevelvoering van den C.C. Het pelotonsverband moet lenig zijn. De sectiën, welke een peloton vormen, moeten niet als onafscheidelijk van elkaar beschouwd worden. Voor sommige verrichtingen of opdrachten kan een peloton gescheiden of weer vereenigd worden, hetzij op rechtstreeksche aanwijzing van den C.C., dan wel op initiatief van den pelotonscommandant 1).

De taak van de luitenants, den vaandrig en den sergeant-majoor-instructeur wordt in dit stelsel in beteekenis verhoogd maar is ook moeilijker geworden.

Als gevolg van het stelsel van pelotons zullen de Pel.Ctn. in de grondvormen der compagnie (Figuren I, II, III op blz. 6 en 7 R. I. II) niet meer in het gelid geplaatst zijn, maar bijv. op 2 passen v o o r hun

1) Bij eene eventueele herziening van het Reglement op den Inwendigen Dienst ware te overwegen om, voor wat betreft de huisvesting in de kazernes, de functiën voor luitenants en sergeanten, die belast zijn met de zorg voor nachtleger, kleeding en uitrusting, niet aan te duiden met de tactische benamingen: pelotons- en sectiecommandant. De huisvesting is afhankelijk van de grootte der kamers. Deze hebben in verschillende kazernes, zelfs in eene zelfde kazerne, zeer uiteenlopende afmetingen. De huisvesting eenvormig te willen maken met de tactische sectiën-indeeling is ondoenlijk en onnoodig. Men kan een korporaal b.v. belasten met de helft van eene kamer (wil men die helft escouade blijven noemen, dan kan dat wel, want dat woord heeft geene tactische beteekenis meer). Een sergeant kan belast worden met één kamer. Hij kan dan heeten: Kamercommandant I. Den luitenant worden twee of meer kamers toebedeeld, maar het is niet noodig de functie van dien luitenant nog door eene bijzondere benaming aan te duiden.

Men krijgt op deze wijze in de kazerne eene logische indeeling. Nu ziet men, dat een gedeelte van eene sectie op een benedenkamer ligt en het andere gedeelte op eene bovenverdieping in een verwijderd deel van het gebouw. Soms zitten stukken van eene sectie tusschen twee andere sectiën in op één kamer. Waartoe is dit noodig? De Compagniescommandant moet de bevoegdheid hebben voor de hem toegestane kazerne-lokale eene daarmede overeenstemmende verdeling voor zijne compagnie te maken. De gevechtsindeeling der compagnie is toch immers ook eene geheel andere dan de huisvesting-indeeling in de kazerne.

peloton als de compagnie in bataille of in flankcolonne staat en op 2 passen uitwaarts in de frontcolonne. Op het gevechtsveld en bij gevechtsoefeningen bevindt de Pel.Cdt. — hoewel nabij zijn Peloton — zich daar, waar de C.Ct. hem het snelst en gemakkelijkst met woorden, teekens of seinen kan bereiken.

A d. 2 Volgens R. I. I 95 wordt de sectie thans kunstmatig gesplitst in 4 groepen van ongeveer gelijke sterkte, en elk dier deelen krijgt een commandant. Op het gevechtsveld echter zal de verspreide sectie, tengevolge van de natuurlijke gesteldheid van het terrein, op eene andere wijze in deelen gesplitst worden. Het aantal — en de grootte — dier deelen is aan schommelingen onderhevig. R. I. II 319 wijst op eene zoodanige splitsing, gevorderd door den toestand van het aanvalsterrein. Van groepen wordt niet gesproken. Trouwens in R. I. II komen groepen zelden ter sprake 1).

Bij den aanval, gedurende de voorwaartsche beweging van de tirailleurlinie, en na elken sprong verliezen de 4 groepscommandanten telkenmale stukken van het hun toegewezen deel of krijgen er andere stukken bij. Er zijn groepscommandanten, die, om zulks te voorkomen, hunne groepen bijeen willen houden. Het gaat dan echter ten koste van dekking of schootsveld. Ook ontstaat het gevaar, dat niet meer de s.ct. met zijn sectie werkt, maar dat 4 kwart-sectiën, elk min of meer zelfstandig, optreden. Het verband gaat daardoor verloren. De groepscommandanten raken te ver uit elkaar, waardoor de frontbreedte der sectie te groot wordt. Deze fout kan zich voortplanten op neven-sectiën en neven-compagnieën.

Het beginsel, waarop de verdeeling van eene sectie in 4 groepen berust, wordt, noch in R. I. I, noch in II vermeld. Het berust waarschijnlijk op de bezwaren aan de leiding en aanvoering verbonden, als de sectiecommandant zich moeilijk kan verstaanbaar maken, tengevolge van het knetteren van het geweervuur en het springen van artillerieprojectielen boven en rondom hem.

Maar onder deze omstandigheden is het te betwijfelen, of de aanvoering er bij gebaat is, als de s.ct. die ten deele uit handen geeft aan de groepscommandanten, die toch in dezelfde omstandigheden verkeerden als hijzelf.

Uit ervaringen, in den tegenwoordigen oorlog opgedaan, blijkt bovendien, dat de groepscommandanten toch niet in staat zijn tot wat men bij de vuurleiding van hen verwacht 2).

1) Alleen in de punten 131, 270, 274, 278, 273, 329. In geen dezer punten wordt iets gezegd omtrent het principieel gebruik van groepen. Zelfs zou het geen bezwaar hebben opgeleverd, als in deze punten het woord „groepen” achterwege ware gebleven. In punt 398 (munitieaanvulling) leze men voor g.ct. en voor groep: S.Ct. en sectie. De munitieaanvulling zou zeker niet geschaad worden, als het onder a en b gestelde aan sectiën werd opgedragen.

2) Ik verwijs naar bl. 720 en 721 van de(n) Militaire(n) Spectator van 11 November 1915,

Ik acht groepenindeeling ondoelmatig en aanwijzing van groepscommandanten onnoodig en ongewenscht, zoowel voor onze tegenwoordige sectiën, als voor de onder ad 1 besproken kleinere sectiën, welke sterkte de helft minder is. In de gesloten orde is de taak der guides de sectie te leiden in de richtingen, waarin de s.ct. haar beveelt te gaan. Ook bakenen zij de opstellingsplaats der sectie af. In de verspreide orde moet huij taak geen andere zijn. Feitelijk bedoelt R. I. I, Hoofdstuk III zulks. De overgang van „guide” tot „commandant” is echter aanleiding tot verkeerd begrepen commando-voering.

Evenals bij de gesloten sectie in het gelid, behooren die guides in de verspreide orde in de tirailleurlinie te zijn — op elken vleugel een. Zij commandeeren niet, zij controleeren niet, zij doen wat de s.ct. beveelt voor de heele linie. Hun meerdere militaire kennis, hun sneller begrip van gegeven orders geeft het voordeel, dat de soldaten hen als voorbeeld kunnen nemen bij de bewegingen, bij het in stelling komen, het dekken, het snel opspringen en voorwaarts gaan bij een sprong. Zij zijn de eersten onder de tirailleurs — niets anders.

Gaat de groepenindeeling op eenigszins geaccidenteerd terrein — en dit is het normale gevechtsterrein en niet het effen grasveld, zooals helaas zoovele exercitieterreinen — bij elken sprong verloren, zij gaat geheel te niet als de meestal onvermijdelijke vermenging van sectiën en groepen plaats heeft in het vuurfront.

R. I. II 275 bepaalt, dat, als de versterking en aanvulling der tirailleurlinie door inschuiving van andere sectiën plaats heeft, de in de tirailleurlinie aanwezige s.cn. een deel van het vuurfront onder hunne leiding nemen. Met „een deel” kan het reglement niet bedoelen een meetkundig deel. Het zal een vuurfront-deel zijn, gevormd naar den toestand van het terrein en de uitgestrektheid, waarover de inschuiving plaats had. Men ziet bij oefeningen soms s.cn. of gr.cn. pogingen doen om eene nieuwe groepenindeeling te maken, welke echter, na den eerstvolgenden sprong, weer verloren gaat. Maar zal in werkelijkheid dat opnieuw indeelen, en wat daarbij behoort, mogelijk zijn? Immers, neen! De inschuiving heeft ten doel onmiddellijk de vuurkracht der linie te verhoogen of de linie mede te nemen in eene krachtige voorwaartsche beweging. Het zou onverantwoordelijke tijdverspilling zijn, indien men, onder deze omstandigheden, ging beginnen aan eene groepenindeeling, met den aankleve van dien. Wat blijft er nu over van de commando-voering der groepscommandanten! Zij weten niet eens welke hun groep is, waar deze begint of eindigt. Zij kennen de nieuw aangekomen soldaten van andere onderdeelen niet.

waarin de Kapitein van den Generalen Staf P. J. van Munnekrede tot de conclusie komt: „tijdens het vuurgevecht is de man vrijwel aan zich zelf overgelaten”. In hetzelfde opstel „Losse aantekeningen over den tegenwoordigen Europeeschen oorlog” zegt de schrijver: De moderne groeps- en sectiecommandant schijnt tusschen de manschappen te liggen en gelijktijdig met deze een sprong te doen.

Vermenging van compagnieën en batailjons moet beoefend worden, volgens R. I. II 416. En terecht! Want, uit ondervinding weet ieder onzer, hoe bezwaarlijk dan de aanvoering wordt. En de aanvoering moet toch zijn, zooals die, waarin kader en soldaten zijn opgeleid. Men kan het er maar niet op laten aankomen. Bestond het groepenstelsel niet, dan ware de toestand veel eenvoudiger en meer in overeenstemming met de praktijk. Dan zou in die gevallen ook bij kader en soldaten niet meer de onzekerheid en verwardheid bestaan, welke men thans zoo vaak waarneemt. Het zou wellicht aanbeveling verdienen aan R. I. I 119 (opstelling en beweging der sectie, toegepast in het terrein), in welk punt onder Opm. bepaald wordt, dat ter beoefening van verband en samenwerking twee sectiën naast elkaar kunnen optreden, toe te voegen, dat met deze beide sectiën ook het versterken en aanvullen van eene tirailleurlinie moet beoefend worden. Dan kan den manschappen duidelijk gemaakt worden, hoe er na de splitsing in twee vuurfront-deelen door de s.cn. twee nieuwe sectiën ontstaan zijn. Men late die nieuwe sectiën dan eenigen tijd verder afzonderlijk oefenen. De soldaten wennen dan aan de verandering van commandant en raken vertrouwd met een dergelijken toestand.

Men is geneigd te zeggen, dat, evenals de compagnie in sectiën gesplitst wordt, ook de sectie eene verdeling in groepen kan ondergaan. Op het gevechtsveld kan immers het verband tusschen de sectiën van eene compagnie evenzeer verloren gaan als tusschen de groepen van eene sectie. Ook zal de gemaakte splitsing in een bepaald aantal sectiën, door terreinomstandigheden, niet steeds houdbaar blijven. Hiertegen zij het volgende aangevoerd.

Het eigendommelijk karakter van de tegenwoordige groepen is, dat zij, als zoodanig, onafscheidelijk zijn van elkaar. Uit het sectieverband gerukt, heeft eene groep geen bestaansrecht meer. Ik acht het daarom verkeerd, als bij velddienst- of andere oefeningen dan in verspreide formatie, gesproken wordt van het uitzenden van eene „groep”. Gemakshalve drukt men zich aldus uit, maar beter ware het te spreken van eene sterke patrouille, of eene afdeeling van zooveel man. Bij het woord „groep” denkt men aan het tirailleur-verband. Geheel anders is het met de sectiën. De Compagnie als eenheid wordt gesplitst in sectiën, welke elk eene verschillende taak in het gevecht kunnen hebben, terwijl de sectie zich in de tirailleurlinie slechts splitst in groepen, aan welke elk $\frac{1}{4}$ der gezamenlijke taak is opgedragen.

Vervolgens de aanvoering.

Eene ongesplitste sectie moet in het gevecht door één man kunnen aangevoerd worden. Met eene ongesplitste compagnie kan zulks niet. Het oorspronkelijk groepenverband zal altijd — het oorspronkelijk sectieverband niet als regel verloren gaan. Een s.ct. heeft commando, leiding, verantwoordelijkheid en, in zekere mate, zelfstandigheid; een groepscommandant heeft noch het een, noch het ander.

Trouwens, uit R. I. I 97 is op te maken, dat de waardeering voor

het groepen-commando niet bijzonder groot is. „Halt” is het eenige commando, dat groepscommandanten mogen uitspreken; 115 zegt, dat zoodra hun tactische taak begint, zij niets meer te waarschuwen hebben. Uit dit punt volgt ook, dat de tirailleurs feitelijk alleen onder commando van den s.ct. staan. Op het attentiesein „van den s.ct.” moet „ieder tirailleur” letten en de bevelen onmiddellijk uitvoeren. Het groepen-commando is dus een schijncommando, evenals de groepenindeeling eene schijnindeeling is, welke door het terrein, behalve het vlakke grasveld, te niet wordt gedaan.

In het stelsel zonder groepen kan R. I. I 127 (Bijzondere plichten van den groepscommandant) geheel vervallen, Het gestelde in de 7e en 8e alinea ware, eenigszins gewijzigd, over te brengen naar p. 114 (Bijzondere plichten van den tirailleur) n.l. door toevoeging aan de alinea: „Alleen aan het vuur deelnemen, zoolang het doel zichtbaar of aanwezig blijft”, van de woorden: „en wanneer het schieten niet voor afdeelingen der eigen troepen gevaarlijk wordt”.

Insgelijks door toe te voegen aan de alinea, waarin o. m. bepaald wordt, dat de tirailleur onverwijld het geweer van een gevallen neemt, zoodra zijn eigen wapen onklaar mocht zijn, van de woorden: „Bij iedere gunstige gelegenheid de munitie van de in zijn nabijheid zijnde gevallen of buiten gevecht geraakten nemen.”

Ad. 3. De verspreide orde stelt hogere eischen aan het verstand, de wilskracht, kalmte en gehoorzaamheid van den soldaat, in verband met zijn meerdere zelfstandigheid. Aan de juistheid hiervan zal niemand twifelen. Vooral na de uit den oorlog van heden reeds geputte les „dat de man tijdens het vuurgevecht vrij wel aan zich zelf is overgelaten” (zie hiervoor de conclusie van den Kapitein v a n M u n n e k r e d e). Ons reglement blijkt te rekenen op de individualiteit van den man. Ik noem slechts: het vuren, doel in het oog houden, schootsveld, vizier. Maar bij de beweging om uit de gesloten in de verspreide orde te komen, laat men die individualiteit niet tot haar recht komen.

Wij hebben twee wijzen van verspreiden, uit de flank- en uit de frontformatie. De eerste is, zooals zij in R. I. I 97 is voorgeschreven, eenvoudig, want zij is natuurlijk. Slechts eische men niet, dat zij letterlijk overeenkomstig R. I. I 47 geschiedt, wel in den geest van een opmarsch. Want het doet er immers niets aan af, of enkele tirailleurs niet precies meer naast hun aanvankelijke nevenlieden staan. Thans ziet men vaak, als de tirailleurlinie reeds ontwikkeld is, dat zijwaarts heen en weer loopen of kruipen om toch maar precies op de plaats van het nummer te komen als een tirailleur iets later dan anderen de linie bereikt. Dit beteekent tijdverlies en het is geheel onnoodig.

De wijze van verspreiden uit de frontformatie, zooals R. I. I 97 die voorschrijft, is gekunsteld. Ik acht deze wijze ongeschikt voor het gevecht. Op het sportveld, als ordeoefening, is deze methode bruikbaar — niet te velde.

Het wordt in § 7 op bl. 19 van zijne „Handleiding bij de studie der tactiek, enz.” zoo juist gezegd door den Majoor J. N. Bruyn. „Ingewikkelde vormen en vormveranderingen zijn verkeerd. In den oorlog kan slechts het eenvoudige, praktisch bruikbare, toepassing vinden” Volgens R. I. I 116 moet eene tirailleurlinie snel ontwikkeld kunnen worden naar elke gewenschte richting of op eene gewilde plaats. Naarmate eene gesloten sectie sneller in eene tirailleurlinie is veranderd, wordt het gevechtsdoel beter gediend en is de trefbaarheid geringer. Thans vordert het verspreiden uit de frontformatie, zelfs in den loop-pas, geruimen tijd, alvorens de achterste groepen, waarin de manschappen bij opvolging moeten aanmarcheeren en halt maken, op hun plaats zijn. Het kan, afhankelijk van de tusschenruimten, $\frac{1}{2}$ en $\frac{3}{4}$ minuut duren. Er zijn er, die zeggen, dat het verspreiden in front uitzondering is, want men biedt den vijand aanvankelijk smalle doelen, flankformaties en uit deze verspreidt men. Wel geven zij toe, dat men achter eene dekking of in een bosch, alvorens het open terrein te betreden, in front kan verspreiden, omdat men dan dekking heeft en meer tijd

Ik vraag evenwel, of dan eene sectie niet in elke gewilde richting, ongeacht de formatie, moet kunnen verspreiden. Eene sectie ondersteuningstroep, in flankcolonne achter en uitwaarts van den linkervleugel van eene tirailleurlinie zijnde, kan toch plotseling in de linkerflank bedreigd worden. De aanvankelijke flankcolonne wordt dan een front naar links en dan verspreidt men. Geen s.ct. zal er aan denken om eerst met roten links te gaan, en zijn volle rechterflank aan den hoofdvijand in front te bieden.

Maar de praktijk verzet er zich ook nog tegen, dat er eerst „Links uit de flank-Halt” gecommandeerd wordt. En de s.ct. zal, wijzende in de bedreigde richting, indien zulks tenminste noodig is, commandeeren: „op ... pas verspreiden — looppas.” De linie zal snel gevormd zijn, hoe, dat laat ik voorloopig in het midden. Maar zeker niet op de stelselmatige wijze als op het recruten-terrein, overeenkomstig R. I. I 97, is onderwezen. De tirailleurs zullen wel niet volgens nummer staan, de groepen zullen wel door elkaar zijn geraakt en de oorspronkelijke indeeling zal verdwenen zijn — maar er zijn weinig of geen verliezen geleden gedurende het verspreiden en het vuur kan onmiddellijk geopend worden. Dat is hoofdzaak.

Naar deze eischen van de praktijk moet m. i. het verspreiden aan de recruten onderwezen worden. Want later, als tirailleurs op het gevechtsveld, zullen zij het t o c h zoo doen, maar zij zijn er dan niet in geoefend.

Veelvuldig zal deze natuurlijke wijze van verspreiden moeten beoefend worden om een steeds hoogen graad van vaardigheid te krijgen. Het is ermede, als bij gymnastische spelen en sportoefeningen, waarbij door voortdurend oefenen, een steeds juister samenwerken, en daardoor beter spel wordt verkregen.

Men meene niet, dat het bij deze wijze van verspreiden wel van zelf gaat. De man moet een goed begrip hebben van de wijze, waarop de

tirailleurlinie tot stand komt. Hij moet leeren, zonder dralen, de plaats in de tirailleurlinie in te nemen, welke in overeenstemming is met het punt van het terrein, waar hij stond of liep in de gesloten sectie, onmiddellijk voor deze verspreid moest worden. Dit resultaat kan bereikt worden, als men den man slechts dwingt zelf te handelen. Zeer zeker kunnen hierbij de hoogere eischen van R. I. I 85 aan zijn verstand, wilskracht en kalmte gesteld worden, in verband met zijne meerdere zelfstandigheid. Deze karaktereigenschappen komen natuurlijk in het geheel niet ter sprake bij het groepen-systeem, het verspreiden door langs bepaalde lijnen bij opvolging aan te marcheeren, het geleiden en aanwijzen door groepscommandanten.

Indeeling van groepen, afbakenen van vleugels der groepen, opvolgers aanwijzen, nadat de groepscommandanten zich bekend hebben gemaakt aan hun groep, leeren onthouden wat richtingsgroepen zijn — dit alles zal niet meer noodig zijn, als er geene groepenindeeling bestaat.

Het wezen van het verspreiden, zooals wij dat thans kennen is te schoolsch. Den recruten moet geleerd worden: Verspreiden door opmarsch, verspreiden door zijwaartsche passen (rechtervoorste groepen), verspreiden door rechts of links om te maken, dan bij opvolging aanmarcheeren om vervolgens halt en links of rechts front te maken. Zij moeten leeren onthouden, wie hunner linkervleugelman van de rechter voorste groep in de frontformatie — en wie voorste man der rechter voorste groep in de flankformatie is, zoowel in het oorspronkelijk front als wanneer het achterste gelid voorste gelid is geworden, of, in de flankformatie, als de aanvankelijke linkervleugel aan het hoofd staat. Om den recruten dit alles goed te leeren, geeft men zich tijd en moeite en te velde moet al deze zorgvuldig gekweekte kennis overboord geworpen worden.

Nu is het eigenaardig, dat er officieren en onderofficieren zijn, die meenen, dat het vanzelfsprekend is, dat men zich niet houdt aan hetgeen R. I. I voorschrijft.

„Nu ja,” zegt men dan, „in den recruitentijd op de binnenplaats, op het exercitieveld, of bij eene inspectie, ja, dan gebeurt alles, zooals het voorgeschreven is, maar bij gevechtsoefeningen in het terrein is dat niet doenlijk. De afwijkingen beginnen al onbewust bij de soldaten. Gaat het verspreiden in den looppas dan worden de afwijkingen nog grooter en wordt er verspreid in eene andere richting dan rechtuit dan blijft van de reglementaire methode niets over.”

Gold het nu een tactisch voorschrift, waarin de militaire verrichtingen in hoofdlijnen worden aangegeven, maar waarvan de uitvoering aan het beleid van officieren en minderen moet overgelaten worden, dan zou deze redeneering gangbaar zijn. Maar R. I. I is een Reglement, en als zoodanig is het stellig. Waar het Reglement beveelt, gehoorzaamt de militair en voert het bevel uit, stipt en lijdelijk. Zou evenwel dat reglement ter zake niet in overeenstemming zijn met de eischen, welke de practijk van het gevecht stelt, dan worde het op die plaats herzien. Anders zal een aanvoerder genoodzaakt zijn, zoowel tot sparing

van menschenlevens, als tot betere bereiking van het gevechtsdoel, door een welbegrepen initiatief van dat reglement af te wijken. Dit is toelaatbaar, zelfs noodzakelijk in bepaalde gevallen. Maar wordt dergelijk initiatief regel, dan tast het den eerbied voor het reglement aan, op welks titelblad uitdrukkelijk vermeld staat, dat het de Koninklijke begeerte is, dat van dat Reglement niet worde afgeweken. Het tast ook de discipline aan, want het ontnemt aan de soldaten het vertrouwen in hunne officieren en onderofficieren, die hun als recruten zaken geleerd hebben, welke voor oorlogsgebruik van geen waarde zijn.

Ik zou het voldoende achten indien R. I. I 97 omtrent de uitvoering van het commando voor het verspreiden, niets anders bepaalde, hetzij voor de sectie in front, hetzij uit de flank, dan:

„De s.ct. en guides nemen snel hunne plaatsen in de tirailleurlinie in. De manschappen voegen zich tusschen de guides op het bevolen aantal passen.”

Dat in mijn gedachtengang de s.ct. zelf plaats neemt in de tirailleurlinie berust op het volgende. De s.ct. moet een actief aandeel hebben in het vormen der tirailleurlinie. Hij is daarvoor de aangewezen persoon. Hij moet zich er niet bij bepalen het commando „Verspreiden” uit te spreken en vervolgens toe te zien of het goed gaat. Neen, hij moet, terwijl hij „Verspreiden” commandeert, zorgen, dat het goed gaat. Op hem is aller aandacht gevestigd. Zijn voorbeeld heeft immers zoo veel invloed op de tirailleurs. Welnu, laat hij dan zijne guides en soldaten voorgaan. Terwijl hij zijn commando geeft, snelt hij naar de plaats, waar het midden der tirailleurlinie moet komen te staan, te knielen, te liggen. Of hij begeeft zich, indien er voorwaarts verspreid wordt, in de richting, waarin hij het midden der tirailleurlinie wil laten marcheeren. Zijn front is dat, hetwelk de tirailleurlinie moet hebben. De beide guides, hun s.ct. begrijpende, snellen eveneens weg, — naar de plaatsen, waar de vleugels der tirailleurlinie zullen komen. Zij nemen hetzelfde front als de s.ct. en hebben zich op de juiste afstanden rechts en links van den s.ct. geplaatst. De soldaten hebben nu niets anders te doen, dan zich vlug tusschen de guides te plaatsen.

Wil de s.ct. tijdens het vuurgevecht, in dekking aanbiedend terrein, zich achter zijne sectie plaatsen, dan verlaat hij de tirailleurlinie. Maar bij het voorwaarts gaan is hij er weer in. Op hem is de richting. Allen gaan te gelijk met hem naar voren. *Suivez-moi!* geldt het hier. Geen richtingsgroepen, geen man, die op een bepaald punt moet aanmarcheeren, zijn meer noodig. Hij, de s.ct., is de ziel van alle bewegingen. Geen groepen-manoeuvres, geen moeilijk te begrijpen richtingscommando's! Het kader gaat vooruit als dappere, levende bakens. Hen volgen de soldaten en allereerst hun aanvoerder, den s.ct.

Op deze wijze kan, zooals R. I. I 116 dat wil, de tirailleurlinie snel worden ontwikkeld naar elke gewenschte richting of op elke gewilde plaats.

Ook kan men nog de tirailleurlinie vormen naar één bepaalde zijde ten opzichte van de plaats, waar de gesloten sectie aanvankelijk

stond Volgens R. I. I kan de stilstaande sectie thans niet anders verspreid worden dan door het naar links, en naar rechts ontwikkelen van helften der tirailleurlinie. De plaats, waar de gesloten sectie stond, is dus altijd het midden der tirailleurlinie. De mogelijkheid bestaat echter, dat slechts naar ééne zijde ontwikkeling mogelijk is, b.v. op een weg of op aangeleund terrein. Een rivier, breede sloot, diepe insnijding, onbegaanbaar terrein kunnen daarvan oorzaak zijn. Voor zulke omstandigheden, en in het algemeen om de sectie leniger te maken in de handen van haren commandant, moet de sectie ook geoefend worden in het verspreiden naar ééne zijde. Vooral voor flank-colonnes op het gevechtsveld, welke aan ééne zijde geheel aangeleund zijn, is dit wenschelijk. Zulks brengt geene wijziging in het beginsel omtrent het verspreiden. De manschappen bewegen zich dan uitsluitend in die richting om zich in de tirailleurlinie tusschen de guides te voegen. Om de bedoeling van deze wijze van verspreiden ook aan te geven in een commando zou R. I. I 97 kunnen luiden: „Op het midden-” of „Naar rechts (links) op ... pas verspreiden.”

Als men, na eenigen tijd recrutenonderricht, eene sectie op de boven omschreven wijzen snel en ordelijk ziet verspreiden, dan kan men er zeker van zijn, dat goede instructeurs door herhaalde beoefening dit resultaat bereikten. De instructeurs zullen hunne leerlingen het begrip van samenwerking hebben bijgebracht. En die soldaten hebben leeren begrijpen, dat zij hier konden toepassen, wat hun geleerd is geworden bij de „opmarschen” en bij het „formeeren van een gelid” in de Soldatenschool. Ook hebben zij zich herinnerd, hoe, bij de gymnastieklessen, eene gesloten klasse kan opgesteld worden met groote tusschenruimten door „op ... pas naar links (ook naar rechts) te openen”. En zij beseffen, dat het verspreiden in front ook een soort openen is op één gelid. Staat een man in eene flanksectie aan den staart in het linker gelid, dan heeft hij begrepen, dat een opmarsch naar links hem brengt naar den linkervleugel van de tirailleurlinie en niet een naar voren dringen, omdat dáár de manschappen moeten zijn, die meer aan het hoofd stonden. Staat een man in eene frontformatie (sectie van 24 man) op No. 9 achterste gelid, dan begrijpt hij, dat zijn plaats in de tirailleurlinie op geruimen afstand links van den s.ct. is, als op het midden verspreid wordt. En hij begrijpt ook, dat als „naar links verspreid” wordt, zijn plaats nog verder links is. Hetzelfde geldt voor No. 3 achterste gelid, die er van doordrongen is, dat hij naar rechts moet openen, behalve als er „naar links verspreid” wordt.

De soldaten hebben bij voetbal-, korfbal- en ander spel geleerd, wat samenwerking beteekent. Het geleerde past hij uit eigen beweging toe. Hij behoeft niet bevreesd te zijn, als hij niet op zijn juiste nummer of niet gericht staat. Hij is vrijer in zijne bewegingen, zelfstandiger. Hij laat zijn verstand werken, eerst met eenige inspanning, later zonder inspanning omdat er een soort coördinatievermogen ontstaan is door de vele oefeningen. Hij beseft, dat slechts enkele kameraden de makkelijkst te

bereiken plaatsen naast den s.ct. of naast den guide, met enkele passen kunnen innemen, maar dat de anderen zich over grootere afstanden moeten verplaatsen om, ordelijk en zonder dringen, eene plaats te krijgen in de linie. Zij hebben dat trouwens van den aanvang al kunnen zien aan de guides, als deze, om ruimte voor de linie te maken, zich snel uitwaarts begaven. Het spreekt van zelf, dat de soldaten dit alles ook thans kunnen begrijpen. Maar zij geven er zich geen moeite voor. Waarvoor is het noodig? Zij worden toch wel gebracht, waar zij zijn moeten. De groepscommandanten moeten hen immers de richting aanwijzen, of zullen wel „Halt” commandeeren, als zij ver genoeg naar rechts of links zijn gemarcheerd. De man begint pas zelfstandig te worden, als de tirailleurlinie gevormd is.

Ten slotte betreffende het verspreiden nog het volgende. R. I. II 155 geeft het middel aan om eene sectie in flankcolonne door opgaand hout of in begroeid terrein, zonder marschvertraging, te doen marcheeren. Op het commando „Tusschenruimte nemen” gaan de rijen, naar behoefte, uiteen. Op het commando „Aansluiten”, is de sectie weer in gesloten flankcolonne. Ik zou wenschen, dat deze wijze van marcheeren ook werd aanbevolen in R. I. II voor het verplaatsen van afdeelingen op het gevechtveld. Voor ondersteuningstroepen zou deze bewegingsvorm doelmatig zijn. Deze zullen zoo lang mogelijk in de marschcolonne blijven marcheeren. Kan dit niet meer, dan moet verspreid worden. Een tusschenvorm kent R. I. niet. Wel nemen thans commandanten het initiatief om de „groepen” op afstanden van elkander uit de flank te laten marcheeren. In mijn gedachtengang — sectiën zonder groepenindeeling — is een zelfde marschvorm te verkrijgen, maar eenvoudiger, logischer en in den geest van R. I. II 155.

Het Commando zou zijn: „Naar rechts (links) ... pas tusschenruimte nemen.” Het tusschenruimte nemen, verband houden en verband bewaren geschiedt als regel op de rij, voor welke de voorste guide marcheert. De achterste guide begeeft zich, zoolang er met tusschenruimte gemarcheerd wordt, aan het hoofd der tweede rij, indien de sectie met tweeën- en aan het hoofd der andere buitenste rij, indien de sectie met vieren marcheerde.

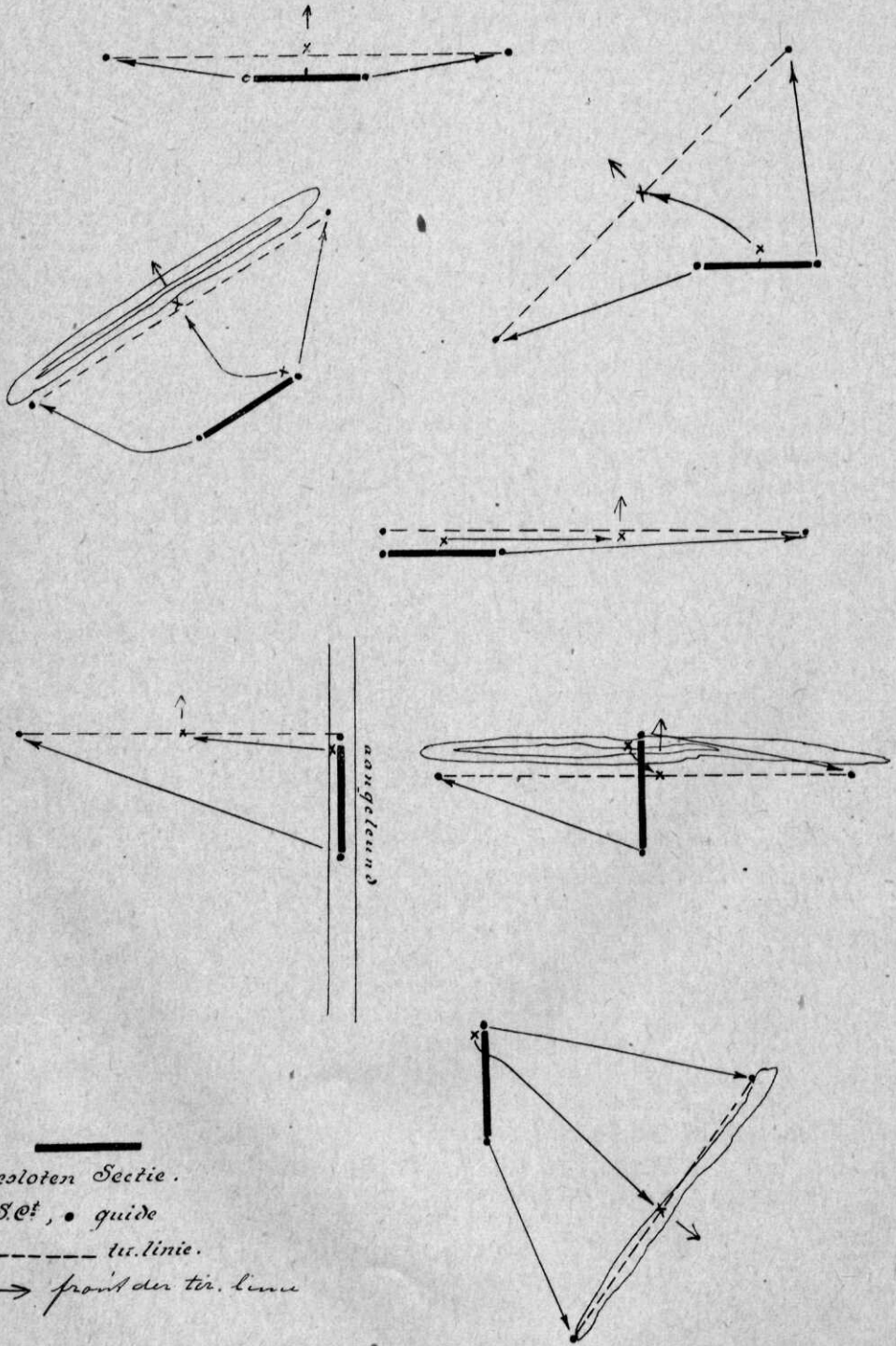
Uit deze — laat ik haar aanduiden „flankcolonne met gelederen (of rijen)” — kan, zonder aansluiten, door opmarsch van iedere rij, de tirailleurlinie gevormd worden. Ook voor dezen vorm is het commando „Naar rechts (links) op ... pas verspreiden” bruikbaar. Nadert deze flankcolonne met rijen eene dekking gevende hoogte, dan wordt op het commando van R. I. II 155 aangesloten.

Desgewenscht kunnen de rijen geëchelonneerd marcheeren, evenals de sectiën in compagnies-verband. Het in verspreide orde komen uit deze geëchelonneerde sectie-formatie kan snel geschieden. Het is echter iets moeilijker en moet daarom afzonderlijk naar meerdere richtingen beoefend worden.

Het Verzamelen.

Volgens R. I. I 101 moeten op het commando „Verzamelen” de

Eenige schetsen als toelichting.

manschappen op hun plaats in de sectie gaan. In de „opmerking” van 101 wordt gezegd, dat zij zich op het commando „Verzamelen — Looppas” op 2 gelederen tusschen de guides voegen. Het Reglement stelt zich in het laatste geval op het juiste standpunt, dat, bij eene snelle verzameling, b.v. tijdens het gevecht, geen rekening kan gehouden worden met de aanvankelijke plaats, welke de manschappen in het gelid hadden. In de aldus verzamelde sectie, zal dan ook de aanvankelijke groepen-indeeling verdwenen zijn. No 2 staat misschien op den linkervleugel, No. 1 in het midden. Maar het schaaft geenszins aan de verdere bewegingen der sectie op het gevechtsveld. Een voorbeeld. Eene verspreide sectie liggende achter den kam van eene hoogte — moet teruggenomen — snel verzameld — verplaatst — en op eene andere plaats in het terrein weer verspreid worden. Zich houdende aan het Reglement, zal de s.ct. „Verzamelen — looppas” commandeeren. Dan wordt opnieuw genummerd, groepen ingedeeld, enz. (Ik heb zelfs s.cn. gezien, die eerst nog de verzamelde sectie volgens de grootte gingen stellen en richten.) Dan wordt gecommandeerd: „Met vieren rechts uit de flank — Marsch.” Later „Sectie — Halt.” Vervolgens wordt uit front- of flankformatie verspreid.

Maar de practische s.ct. handelt anders. Hij geeft het teeken Verzamelen — looppas. Zoodra zijne manschappen zich op 2 gelederen gevoegd hebben (misschien zelfs nog eerder), steekt hij 4 vingers omhoog, marcheert met den looppas in de gewenschte richting. Zijne mannen volgen hem, en eer hij 30 M. in den looppas heeft afgelegd, is zijne sectie behoorlijk met vieren in den looppas achter hem. Dan (op de nieuwe plaats) wijst hij de richting, waarin de sectie in tirailleurlinie moet komen. Een armgebaar: „Verspreiden”. En de sectie is, waar zij zijn moet.

Zoo handelende werkt men in den geest van R. I. 104 „het voortgezet oefenen moet zooveel mogelijk op teekens plaats hebben.” Maar de s.ct., die aldus zijn sectie leidt, staat voor de moeilijkheid, dat zijne groepenindeeling is verloren gegaan. Hij moet dan — of er op speculeeren, dat zijne manschappen, bij het verzamelen in den looppas, misschien toch wel eenigszins het groepenverband wisten te bewaren, of eene nieuwe groepenindeeling maken, of wel, zich nòch om groepen, nòch om groepscommandanten bekommeren en er alleen naar streven, zijne tirailleurs zoo spoedig mogelijk in linie te krijgen. Het verzamelen, als in 101 bepaald, acht ik niet geschikt voor het gevechtsveld. Het is dienstig bij gesloten exercitiën, bij sommige velddienstoefeningen en na het gevecht, als het tactisch verband moet hersteld worden.

Tijdens het gevecht kan m. i. alleen toepassing vinden de wijze van verzamelen, zooals in 101 Opm is aangegeven, d. i. als regel in den looppas en door het zich, ongeacht nummer en grootte, op twee gelederen tusschen de guides voegen. Aan het commando voor het verzamelen niet-op-het-gevechtsveld, kan worden toegevoegd „volgens de grootte”.

De Remonteering als Organisatievraagstuk,

DOOR

I. SCHOON,

Eerste Luitenant der Infanterie.

Het opstel getiteld: „Hoe zal Nederland zich voortaan kunnen remonteeren?“, van de hand van den gepensionneerden Generaal-Majoor J. H. Knel in de IIe Aflevering van het Orgaan der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap (1915—1916) heeft aanleiding gegeven tot eene, op 10 Maart j.l. te Breda door de genoemde vereeniging uitgelokte, bespreking.

Met uitzondering van een klein gedeelte van het opstel en enkele en passant bij de ter vergadering gehouden discussie gemaakte opmerkingen, werd slechts de aandacht gevraagd voor de paardenfokkerij op eigen bodem. Het late uur waarop de bijeenkomst werd opgeheven, moge tot bewijs dienen, dat hier van eene wijze beperking kan worden gesproken.

En toch heeft het remonteeringsvraagstuk nog eene andere, wij willen het noemen „organisatorische“ zijde. Deze te belichten en den weg aan te geven, waarlangs gemeend wordt, dat de hier schuilende moeielijkheden tot oplossing dienen te worden gebracht, is het doel van de hier volgende beschouwingen.

Teneinde het verwijt van onvolledigheid te ontgaan zij nog gezegd, dat opzettelijk slechts de hoofdlijnen zijn gezien.

Het doel, dat bij de remonteering van het leger dient te worden nagestreefd, kan als volgt worden geformuleerd:

1°. Ons leger terstond bij mobilisatie de beschikking te geven over de paarden, noodig om de volledige marsch- en gevechtvaardigheid van het eerste oogenblik af te verzekeren.

2°. De aanvulling der legerpaarden van het eerste oogenblik af volledig te waarborgen.

Hoe leerrijk de nog steeds voortdurende mobilisatietoestand ook in velerlei opzicht voor onze strijdmacht mag zijn geweest, den boven omschreven toets heeft zij niet behoeven te doorstaan, al zijn ook ten aanzien van het onder 1°. vermelde zonder twijfel belangrijke ervaringen opgedaan.

Ten aanzien van de remonteering zijn twee zeer uiteenlopende systemen in ons leger te vinden en wel:

a. dat der Cavalerie, waarbij de oorlogssterkte aan geoefende

en getrainde paarden steeds in de stallen aanwezig is; dit systeem zij verder *Cavaleriesysteem* genoemd;

b. dat der Bereden Artillerie, der treinen en van het meerendeel der officieren, daarin bestaande, dat in vredestijd slechts zóóveel paarden aanwezig zijn, als men voor den vredesdienst strikt behoeft; bij mobilisatie worden de overige paarden door vordering en aankoop verkregen; dit systeem moge verder *Artilleriesysteem* heeten.

Het *Cavaleriesysteem* is zeer duur en nochtans onvoldoende. Immers, de vredessterkte aan paarden is niet toereikend om méér dan de organiek vastgestelde oorlogssterkte uit te brengen, zoodat eene reserve aan goed aangereden en in de eskadrons geoefende paarden ontbreekt.

Het *Artilleriesysteem* is aanzienlijk goedkooper doch zeer verre van voldoende. Ook hier wordt eene reserve aan volledig bruikbare paarden ten eenen male gemist; terwijl de paarden, welke moeten dienen om de vastgestelde oorlogssterkte te bereiken, nooit in militaire bespanningen hebben getrokken en slechts voor een klein gedeelte als rijpaard zijn gebruikt. Bij dit systeem kan in het bijzonder van de Bereden Artillerie niet worden verwacht, dat zij van den aanvang af aan volledig marsch- en gevechtsvaardig is. Hoezeer dit noodig is kunnen de gebeurtenissen in België in Augustus 1914 ons aantoonen. Op de gunstige omstandigheid, dat ons vóór het uitbreken der vijandelikheden langeren tijd zal worden gelaten, mag geen wissel voor de toekomst worden getrokken.

Slechts dát systeem van legerorganisatie is goed, dat niets aan het toeval overlaat.

Zeer kostbare middelen zijn er te over om de boven ontwikkelde bezwaren te ondervangen, zonder dat van eene andere zijde eenige concessie wordt gedaan. Het beste daarvan is de invoering van een verbeterd *Cavaleriesysteem*, dat wil zeggen boven de organieke oorlogssterkte in de stallen des Rijks een zóó groot aantal paarden brengen, dat en het bereiken der oorlogssterkte en de aanvulling van den eersten dag af volledig gewaarborgd zijn. Het behoeft geen betoog, dat de aan een zoodanig systeem verbonden kosten zóó hoog zouden zijn, dat deze eenzijdige verbetering voor het leger, als geheel, stilstand of liever achteruitgang zou beteekenen, daar tal van zeker niet minder noodige zaken achterwege zouden dienen te blijven. Men denke slechts aan de meerdere kosten voor fourage (per 100 paarden jaarlijks f 24455.—), aan de voorziening in de kosten van stalling en aankoop, aan de noodige uitbreiding van het militiecontingent der bereden wapens, welke slechts ten koste van de andere wapens of beter gezegd van de groote souffre-douleur, de infanterie, kan worden verkregen. En hoe groot zou men de reserve dan wel moeten nemen? De ervaringen van vroegere oorlogen bewijzen, dat de slijtage aan paarden, alleen reeds aan marschverliezen, ongehoord groot kan zijn en wanneer eenmaal de sluier zal worden gelicht, die het groote huidige drama bedekt, zullen wij twijfelen er niet aan, nieuwe gelijke ervaringen zich bij de oude voegen.

Nu zal er van artilleristische zijde op kunnen worden gewezen, dat in eenige uitbreiding der paarden van de batterijen een middenweg te vinden is. Doch hoever moet men dan gaan? Er zullen dan toch moeten zijn alle bij mobilisatie benoodigde rijpaarden en alle bijdehandsche trekpaarden, die onder den man worden gereden, alsmede een zeker percentage om voor geval van mobilisatie als veiligheidsfactor te dienen. Wie dit wenscht, zij aanbevolen eens aan de hand van het boekwerk Oorlogsorganisatiën eene kostenberekening te maken van de meer benoodigde fourage-, stalling- en aankoopgelden. En hoe groot moet dan het militiecontingent zijn, dat reeds thans de oorlogsbehoefte overschrijdt? Men zal toch geen driejarigen eerste-oefeningstijd wenschen, die slechts tengevolge zal hebben, dat, inplaats van de miliciens van het tweede, ook die van het derde dienstjaar in de kazernes en stallen lanterfantien of bij de recutenopleiding belangstelling veinzende toeschouwers zijn! Terloops zij nog opgemerkt, dat daarmede de Cavalerie ook niet aan eene paardenreserve geholpen is, gezwegen nog van het feit, dat deze ook voor de artillerie ontbreekt.

Hoe overmatig groot het tegenwoordige militiecontingent der bereden wapens reeds is moge uit het volgende blijken.

Voor de Cavalerie (zonder de paardenverzorgers voor het Remontedepot), de Bereden Artillerie en de Treinafdeelingen worden volgens de Indeelingsbeschikking 1916 (L. O. 1916, B 261) ingelijfd 2879 miliciens. Berekent men nu het contingent, dat noodig is om de oorlogsorganisatie te bereiken van de Cavalerie, de Bereden Artillerie, al het treinpersoneel (ook de tegenwoordige onbereden treinsoldaten) en alle paardenoppassers en om nog eene geoefende reserve van 25% in de depots te brengen, dan komt men bij 11jarigen dienstitijd — waartegen toch feitelijk geen enkel deugdelijk bezwaar is aan te voeren — tot een getal van 1634. Bijgevolg worden door 745 miliciens en, bij den bestaanden tweejarigen eerste-oefeningstijd, jaarlijks door \pm 1500 miliciens diensten verricht zonder dat dit noodig is. Die miliciens kosten alleen aan voeding f 180.675,— per jaar!

Men bedenke daarbij nog, dat zoowel voor de infanterie als voor de vesting-artillerie en de genie uitbreiding van het thans toegewezen militiecontingent meer dan gewenscht is.

Het bovenstaande moge genoegzaam aantonen, dat het dringend noodig is binnen de grenzen van het financieel mogelijke, naar eene deugdelijke oplossing van het remonteeringsvraagstuk te streven. Eenerzijds dus beperken der jaarlijksche uitgaven voor onderhoud en aankoop van paarden, anderzijds beschikken over een groot aantal terstond volkomen bruikbare paarden bij mobilisatie.

Deze scherp tegenover elkander staande eischen kunnen slechts door de invoering van eene paardenmilitie worden benaderd, een systeem, waarvoor de Zwitsersche Cavalerie een voorbeeld geeft.

Het ligt niet in de bedoeling hier dit reeds meermalen geschetste Zwitsersche systeem opnieuw te beschrijven. Korthedshalve zij het

voor Nederland gedachte stelsel in hoofdzaken als volgt aangegeven:

10. Het Rijk koopt jaarlijks de noodige vierjarige paarden aan, vereenigt die gedurende twee jaren in het Remontedepot en doet deze vervolgens gedurende een jaar aanrijden in de depots der bereden wapens, waarna zij — dus op zevenjarigen leeftijd — hun intrede doen in de oefeningseenheden (eskadrons, batterijen en treinafdeelingen), dan wel voor de officiersremonteering beschikbaar komen.

Het aantal paarden, dat jaarlijks uit de depots in de oefeningseenheden overgaat houdt nauw verband met de grootte van het militiecontingent. Gerekend wordt op:

per milicien der Cavalerie	1 paard.
” ” ” Veld-Artillerie	1 ”
” ” ” Rijdende Artillerie	1 ”
” 2 treinsoldaten	1 ”
” 2 paardenoppassers	1 ”

Voorts voor remonteering van officieren 100 paarden.

20. Na een eerste-oefeningstijd van één jaar vertrekt de milicien met groot verlof en neemt zijn paard, dat Rijks eigendom blijft, mede. Hij mag het gebruiken voor zijn genoegen of in zijn bedrijf. Op zijne zorg voor het hem toevertrouwde paard wordt voortdurend door officieren der bereden wapens toezicht uitgeoefend. De vermindering van den eerste-oefeningstijd maakt het mogelijk de miliciens der bereden wapens zooveel doenlijk uit de naaste omgeving der garnizoenen van bereden wapens te recruteeren, zonder dat daardoor groote onbillikheden worden geschapen.

De geheele lichterij wordt in het tweede dienstjaar in zoo klein mogelijke ploegen als blijvend gedeelte opgeroepen, bijvoorbeeld 6 ploegen, iedere ploeg voor twee maanden. Dit blijvend gedeelte verricht corvée- en oppassersdiensten. Onderlinge ruiling is toegestaan. Het paard mag in die periode worden medegebracht.

30. De geheele diensttijd duurt, evenals bij de meeste onbereden wapens, 11 jaar.

Hoe zal zich het boven aangegeven stelsel in de practijk voordoen? Beschouwen wij het daartoe een weinig nader.

Bij elfjarigen diensttijd kan, door in het grootste deel van het jaar onvoldoende oefening der jongste lichterij, op 10 geoefende lichterijen worden gerekend.

De bestaande organisatie vordert alsdan jaarlijks aan militie:

voor de Cavallerie	333 man.
” ” Veld-Artillerie	658 ”
” ” Rijdende Artillerie	52 ”
” het treinpersoneel	533 ”
” paardenoppassers	58 ”
Totaal	1634 man.

Bijgevolg zijn jaarlijks noodig:

voor de Cavalerie	333 paarden.
„ „ Veld-Artillerie	658 „
„ „ Rijdende Artillerie	52 „
„ het treinpersoneel	266 „
„ paardenoppassers	29 „
Totaal	1338 paarden.
Voorts voor officiersremonteering	100 „
Totaal Generaal	1438 paarden.

De remontemodulus is thans 11 0/0 der organieke sterkte, waarvan 1 0/0 is gerekend voor verliezen vóór overgang naar de oefeningseenheden. Waar het verblijf in het Remontedepot in het hier gedachte systeem een jaar langer duurt zou die reserve op 1 1/2 0/0 kunnen worden gesteld, waarvan jaarlijks 1/2 0/0 verloren gaat

Voorts wordt bij het bestaande systeem de diensttijd der paarden op 10 jaar gerekend. Waar de paarden in het nieuwe systeem een jaar later in den troep komen ware hiervoor 9 jaar te stellen.

Uit deze gegevens zijn de volgende gevolgtrekkingen te maken:

In het bestaande systeem is het aantal miliciens der bereden wapens, dat jaarlijks ten laste van het Rijk komt na aftrek der verliezen door verloop: ± 4730 man.

In het gedachte systeem onderhoudt de Staat jaarlijks:

$$1\frac{1}{6} \times 1634 = 1906 \text{ man.}$$

Een verschil dus van ± 2824 man.

Wat de paarden betreft levert de becijfering meer moeilijkheden op. Immers moet ook gerekend worden op de paarden noodig voor het bereden maken van het vrijwillig dienend personeel.

In het bestaande systeem telt de vredessterkte:

der Cavalerie	2691 paarden.
„ Veld-Artillerie	1816 „
„ Rijdende Artillerie	283 „
„ der Treinafdeelingen	160 „
Totaal	4950 paarden.

Daarbij komen in het Remontedepot en de depots aan jonge paarden twee jaargangen aanvulling, de eene sterk ± 11 0/0, de andere $\pm 10,5$ 0/0 der organieke sterkte, te zamen dus: 1064 paarden.

Totaal onderhoudt het Rijk dus jaarlijks: 6014 paarden.

In het gedachte systeem leven ten laste van het Rijk:

Met bestemming voor de militie:

In den troep $1\frac{1}{6} \times 1338 =$	1561 paarden.
In de depots $1,05 \times 1338 =$	1405 „
In het Remontedepot $2,25 \times 1338 =$ 3011 „	
Totaal	5977 paarden.

Met bestemming voor het vaste personeel:

In den troep 2423 paarden.

In de depots $1.05 \times \frac{2423}{9} = . . . 283$ "

In het Remontedepot $2.25 \times \frac{2423}{9} = 606$ "

Totaal . . 3312 paarden.

Het vaste personeel is berekend volgens de bestaande vredesorganisatie. Vrijwilligers-huzaren en kanonniers zijn echter buiten beschouwing gelaten,

Met bestemming voor officiersremonteering.

Voor verkoop beschikbaar . . . 100 paarden.

In de depots $1.05 \times \frac{100}{9} = . . . 12$ "

In het Remontedepot $2.25 \times \frac{100}{9} = 25$ "

Totaal . . 137 paarden.

Met bestemming voor bijzondere inrichtingen.

K. M. A., Rij- en Hoefsmidschool, trein- en drijfpaarden . 189 paarden.

In de depots $1.05 \times \frac{189}{9} = 22$ "

In het Remontedepot $2.25 \times \frac{189}{9} = 47$ "

Totaal . . 258 paarden.

Aldus totaal te onderhouden door het Rijk:

In den troep 3984 paarden.

In de depots 1722 "

In het Remontedepot 3689 "

In bijzondere inrichtingen 189 "

In officiersremonte 100 "

Totaal Generaal . . 9684 paarden.

Het hier gedachte systeem komt dus het Rijk te staan op de onderhoudskosten van 3600 paarden.

Nog past hier eene becijfering van het nuttig rendement van het gedachte stelsel.

Uit den aard der zaak komen slechts de paarden in aanmerking, welke door het Remontedepot, de Depots en de Oefeningseenheden zijn gegaan. De paarden in Remontedepot en Depots blijven dus buiten beschouwing.

In het bestaande stelsel kan bij mobilisatie worden gerekend op 4950 paarden. De verdeling werd reeds hierboven aangegeven,

Het gedachte stelsel geeft:

Aan de Cavalerie:

Militie: $9 \times 333 =$	2997 paarden.
Vast personeel	678 "
Rij- en Hoefsmidschool	67 "
K. M. A.	93 "
	Totaal	. . 3835 paarden.

Thans beschikbaar: 2691 paarden.

Winst: 1144 paarden.

De Oorlogsorganisatie der Cavalerie vordert 2858 paarden, zoodat eene reserve aan „geoeffende” paarden van 980 in de depots vloeit. Van de paarden voor de korpstreinen kan een aantal van 180 zonder bezwaar gevorderd worden. Dit doet de depotreserve aan geoeffende paarden tot 1160 stijgen.

Aan de Veld-Artillerie:

Militie: $9 \times 658 =$	5922 paarden.
Vast personeel	1564 "
	Totaal	. . 7486 paarden

Thans beschikbaar: 1816 paarden.

Winst: 5670 paarden.

Tot het bereiken der Oorlogsorganisatie zijn noodig 6916 paarden. Wanneer men nu alle vandehandsche paarden in de bespanningen en een aantal paarden voor de treinvoertuigen van den bagagetrein vordert, wordt een winst verkregen van 2632 paarden.

De depots kunnen dan van den aanvang af over ± 3200 „geoeffende” paarden beschikken.

Aan de Rijdende Artillerie:

Militie: $9 \times 52 =$	468 paarden.
Vast personeel	67 "
	Totaal	. . 535 paarden

Thans beschikbaar: 283 paarden

Winst: 252 paarden.

Tot het bereiken der Oorlogsorganisatie zijn noodig 493 paarden. Wanneer men ook voor het K. R. A. eene vordering houdt als hierboven voor de Veld-Artillerie bedoeld, wint men 144 paarden, zoodat in het depot terstond eene reserve van 186 „geoeffende” paarden staat.

Aan de Treinen:

Onze treinen, waaronder ook te rekenen de korpstreinen der niet bereden troepen vragen bij mobilisatie 6014 paarden. Daarvan dienen 1678 paarden, die in het span of los onder den man moeten gaan, „geoeffend” te zijn.

Het bestaande systeem laat de geheele bespanning der treinen aan de vordering. Het hier gedachte stelsel echter levert terstond door de

opkomst der militie $9 \times 266 = 2394$ geoefende paarden, zoodat ook hier eene belangrijke reserve overblijft.

Aan de paardenoppassers:

Voor paardenoppassers van bereden officieren, niet in de bereden korpsen dienende, zijn bij mobilisatie 192 paarden noodig. Ook deze worden thans alle door vordering verkregen. Het stelsel der paardenmilitie stelt terstond $9 \times 29 = 261$ geoefende paarden beschikbaar.

De depots zullen dus van den aanvang af aan eene reserve van 5534 geoefende paarden herbergen. Het is duidelijk, dat dit resultaat verrassend groot kan worden genoemd en dit te meer nu de bruikbaarheid der paarden van de artillerie, de treinen en de oppassers tot zooveel grootere hoogte zal zijn gestegen.

Het spreekt wel vanzelf, dat de jaarlijksche aankoop belangrijk grooter zal moeten worden dan thans het geval is. Deze zal ± 1840 paarden gaan bedragen, waar zij thans ± 550 belooft. Oppervlakkig zou nu wellicht kunnen worden gezegd, dat, waar in het hierboven omschreven systeem een middel is gegeven om onze paardenmobilisatie zeker te stellen, steun der fokkerij van militaire zijde overbodig wordt en de fondsen die daarvoor zullen dienen te worden afgezonderd, in 's Rijks kas kunnen blijven of eene betere aanwending vinden. Nu mogen echter 5345 paarden eene aanvangsreserve van beteekenis vormen, onuitputtelijk is zij niet en de verliezen zijn van te voren zoo weinig te ramen, dat verrassingen steeds mogelijk blijven. Daarbij toont de thans woevende oorlog aan hoe lang een toekomstkrijg duren kan. Zonder twijfel zal ons leger buiten de aanwezige reserve aanvulling behoeven en niet minder het Remontedepot, dat ook tijdens den oorlog geleidelijk zijne paarden verliest. Zoowel terstond bruikbare paarden als jonge paarden dienen in oorlogstijd door het land zelve te kunnen worden geleverd, wil men niet de kans loopen in korten tijd zonder goede paarden te zijn. En in vreedestijd is het toch zeker van belang, dat de geheele paardenaankoop in het binnenland kan geschieden en het geld in het land blijft, inplaats van de zak van den Ierschen koopman te spekken. Te meer klemt dit in het boven omschreven stelsel, dat de jaarlijks noodige aankoop zóó doet toenemen.

Tal van vraagstukken dringen zich buiten het besprokene nog op. Doch voorloopig wenscht schrijver dezes hier te eindigen. Hij ontveinst zich geenszins de talrijke moeielijkheden, die moeten worden overwonnen voor een stelsel als hier geschetst, in ons leger kan worden opgenomen. En hij maakt zich weinig illusies, dat met dit stelsel algemeene bijval zal worden betuigd. Doch hij wenscht zich toe, dat de kringen der tegenstanders hem hunne critiek niet zullen onthouden, omdat alleen door wisseling van inzichten de waarheid voor den dag kan komen.

Trekhonden voor Infanterie-Mitrailleurs,

DOOR

Dr. E. BEMELMANS,

Kapitein Paardenarts.

In den Russisch-Japanschen oorlog werden aanvankelijk aan beide zijden een beperkt aantal mitrailleurs gebezigd. Het groote succes, dat zij gedurende het verder verloop van dezen krijg hadden, was oorzaak, dat zij zich een vaste plaats onder de verschillende wapensoorten veroverden.

Als hulpwapen is de mitrailleur in den tegenwoordigen Europeeschen oorlog onmisbaar gebleken; tal van bewijzen zijn voorhanden, dat het op kleine afstanden een vreeselijk wapen is. Elke aanval verbloedt ten slotte in het snelvuur der infanterie en in het vuur der mitrailleurs. Op grond van opgedane ervaringen in den huidigen oorlog wordt vrijmoedig algemeen erkend, dat vrijwel alle aanvallen met bloedige verliezen afgeslagen werden, zoolang het niet gelukt de mitrailleurs van den verdediger onschadelijk te maken.

De mitrailleurs worden dus gebezigd om het vuur te versterken van de troepensoort, waaraan zij zijn toegevoegd. Zij dienen dit troepen-deel te vergezellen, en de snelheid, waarmee zij zich kunnen verplaatsen moet dezelfde zijn, als die der wapensoorten, waarbij zij behooren.

Een groot belang is dus de wijze, waarop de mitrailleurs, toegevoegd aan de infanterie, zullen worden vervoerd. Deskundigen hebben naar middelen gezocht om de verplaatsing der mitrailleurs zoo snel, gemakkelijk en tevens zoo goedkoop mogelijk te doen geschieden, immers bestaat de kracht van dit wapen hoofdzakelijk in een snel en verrassend optreden met een overstelpend vuur.

Het ligt dus voor de hand, dat men voor het vervoer van dit wapen met zijn geweldige uitwerking, ging zoeken naar een systeem, waarbij het:

1. de infanterie in elk terrein kan volgen;
2. in het terrein weinig zichtbaar is;
3. zoo onhoorbaar mogelijk vervoerd wordt;
4. afdoende van munitie is voorzien; zoo snel mogelijk in stelling gebracht en daaruit teruggehaald kan worden en
5. de bedieningsmanschappen gedurende den opmarsch worden gespaard om in het gevecht goed gericht vuur te kunnen afgeven.

Het vervoer mag bovendien niet te kostbaar zijn, opdat het in vredes-tijd, althans gedeeltelijk kan beschikbaar zijn en onderhouden worden,

waardoor het personeel meer gelegenheid heeft zich met het wapen vertrouwd te maken.

Het vervoer evenals de organisatie der troepenmitrailleurs is in de onderscheidene Rijken verschillend geregeld. Over het algemeen geschiedt het per voertuig of met draagpaarden. In Duitschland gebruikt men voor infanteriemitrailleurs voertuigen, getrokken door twee paarden; in Oostenrijk, Japan, Frankrijk en Zwitserland draagpaarden; het personeel gaat te voet. Ook hier te lande heeft men voor de infanteriemitrailleurs in den beginne gerequireerde tweewielige of vierwielige voertuigen, getrokken door een of twee paarden gebruikt. Door de hooge huurprijzen geschiedde dit slechts bij enkele manoeuvres. Beide stelsels hebben vóór- en nadeelen. Voertuigen bieden veel meer rendement, kunnen veel grooter aantal patronen medevoeren, de mitrailleur is spoediger tot vuren gereed. Ook is voor het vervoer van dit wapen aan het rijwiel gedacht; er werden in Frankrijk speciale rijwielen geconstrueerd; men nam daar proeven mee, o. a. bij 31 regimenten, doch deze voldeden niet.

In 1907 kwam de Lt. Puisais in Frankrijk het eerst op het denkbeeld voor het vervoer der infanteriemitrailleurs trekhonden te gebruiken; hij construeerde mitrailleur- en munitiekarretjes. De afgevaardigde, oud-artillerieofficier later Minister van Oorlog, Messimy beschouwde dit systeem als zoo vernuftig, dat hij het persoonlijk aan het Ministerie van Oorlog verdedigde. Kolonel Serrail gaf in de volgende bewoordingen zijn oordeel omtrent dit systeem weer: „il serait utopique de compter sur le service des chiens pour la traction des mitrailleuses et le transport des munitions.” Zonder dus Lt. Puisais gehoord te hebben sloot zich Kolonel Serrail bij de conclusie van de technische commissie aan: „Condamnant purement et simplement le project de l'utilisation des chiens trainant des voiturettes à mitrailleuses.” Lt. Puisais liet zich door deze uitspraak niet ontmoedigen en zette zijne proefnemingen voort bij het 76e regiment na zijne bevordering tot kapitein. Vanaf Januari 1913 waren vier „Puisais”-karren ter beschikking van de 2e mitrailleurssectie van dit regiment. De Lts. Bouhélier en Varheit beproefden de hondentractie tijdens de manoeuvres der 20e brigade van 11—20 September in datzelfde jaar. Tijdens deze oefeningen werden niets dan voordeelen van de hondentractie waargenomen; doch niettegenstaande men door dit systeem eene besparing van drie millioen becijferde en 2422 manschappen, dienst doende als geleiders der muilieren, in de gelederen van het actieve leger zouden kunnen terugkeeren, luidde het oordeel van de technische commissie aldus: „le système n'a pas été jugé digne d'être retenu par l'armée française.”

Na deze ondernemingen in Frankrijk ging men ook in België in 1911 tot de beproeving van de honden als trekkracht voor de infanteriemitrailleurs over. Daar ging het denkbeeld uit van de luitenants der

karabiniers van de Putte en Blangarin. Zeer terecht zegt de heer Seegers in een artikel over mitrailleurhonden in de Nederlandsche Sport, „dat het natuurlijk niet in hunne bedoeling lag hiertoe te bestemmen, die kleine, smalborstige ongelukkige honden, zooals wij er helaas nog al te veel op onze wegen ontmoeten, maar den stevigen en toch vluggen trekhond van België, dien men toen al sedert een tiental jaren bezig was weer in het leven te roepen, waarvan honderden in de provinciën Limburg, Antwerpen, Luik en vooral in Brabant gefokt en gebruikt worden.” Lt. van de Putte kocht geschikte honden en richtte deze af, zijn collega Blangarin bouwde de mitrailleur en de patroonkar. De verdere leden van de commissie waren de Luit. Kolonel Godts en de Kapt. Gateau. De commissie was zeer ingenomen met de prestaties der honden en het rapport, hetwelk aan den Minister de Broqueville werd uitgebracht, bevatte het navolgende (daar het mij niet gelukte van het belgische front, inzage of afschrift van dit rapport te erlangen, was ik aangewezen op de mededeeling dienaangaande in voornoemd artikeltje van den heer Seegers.)

„In December 1911 manoeuvreerde een regiment karabiniers, gedurende drie achtereenvolgende weken van aanhoudenden regen, over een totalen afstand van 400 kilometer. Voor de secties der mitrailleuruses, ieder bestaande uit twee mitrailleur- en vier patroonkarren, liepen 36 honden; tegenover die 36 honden met hun achttien karretjes stonden zes draagpaarden met bijbehorende manschappen, model geladen en uitgerust. De honden bewezen hun besliste meerderheid, doordat zij op het terrein minder zichtbaar waren, zich over velden en wegen sneller en gemakkelijker bewogen, blijk gaven van grooter weerstandsvermogen tegen afmatting, en de hindernissen op de verschillende terreinen gemakkelijker wisten te nemen. Alleen over geringe afstanden en in terreinen, waar zij geen hindernissen ontmoetten, werden de paarden den honden de baas. Op een traject van twee à vijf K.M., dwars door het veld met slechts een paar hindernissen, bleken de paarden beslist minderwaardig zoowel wat beweeglijkheid als wat snelheid betreft.”

En verder: „Het is meermalen gebeurd, dat de paarden om een kleine hindernis te vermijden, b.v. een muurtje, een heg of een sloot, een grooten omweg moesten maken. Stonden de honden voor zoo'n hindernis dan werden zij uitgespannen en sprongen er over heen, terwijl de manschappen de karretjes er overheen droegen, weer inspanden en reeds een heel eind weg waren, voordat de paarden verschenen. Daarbij komt nog dat de trekhonden minder kosten in koop en aan onderhoud, dan de draagpaarden; dat ze verstandiger zijn, steeds gereed om te vertrekken en minder manschappen vergen voor de verzorging.”

Toen de uitvinders zoover waren gevorderd en de proeven die ze genomen hadden aan de verwachtingen beantwoordden, vroegen en verkregen zij, in December 1911 van de Belgische militaire overheid de toestemming om eenige vergelijkende proeven te nemen tusschen

de oude methode met draagpaarden en de hunne: het vervoer van mitrailleurs door trekhonden. Die proeven zouden worden verdeeld over zes secties; drie met paarden en drie met honden. De uitslag was zoo verbluffend, dat de Belgische minister van oorlog Baron de Brogueville geen oogenblik aarzelde, en den beiden luitenants van de Putte en Blangarin, onmiddellijk volmacht gaf om, met bewamen spoed, alle mitrailleur-draagpaarden te vervangen door mitrailleur-honden. Dit waren de eerste honden die officieel in het Belgische leger werden ingevoerd.

Het vraagstuk interesseerde bij ons den Kapitein der Jagers, (thans tot Majoor bevorderd) Jhr. C. A. J. Meyer. Z.H.E.G. vroeg en verkreeg van den Minister van Oorlog in 1912 toestemming om vergelijkende proeven te mogen nemen.

In Juni 1913 uitte Z.E. de Minister van Oorlog zich omtrent de organisatie der Infanterie Mitrailleurs aldus: „De gunstige resultaten, met het gebruik van honden als trekhonden verkregen bij de door den Kapt. Jhr. C. A. J. Meyer zoo goed geleide beproeving doen mij in beginsel besluiten om deze trekkracht niet zonder meer prijs te geven. Het gebruik van honden biedt toch niet alleen op het gevechtsveld groote voordeelen, doch waarborgt aan de oefeningen in vreedstijd op goedkoope wijze een vlot opwekkend karakter te verleenen. Vermoedelijk zullen ook met het lichte trekhondenmateriaal terreinen kunnen worden betreden, waarop het zwaardere paardenmateriaal zal worden geweerd.

Alvorens tot de definitieve invoering van de hondentrekkracht zou besloten worden, zouden de honden nog aan een krachtproef onderworpen worden. Deze krachtproef, welke zou plaats hebben, nadat de honden ongeveer een jaar dagelijks hadden gewerkt zou bestaan in: marcheeren van 's Gravenhage naar Milligen; te Milligen deelnemen aan de regimentsoefeningen en na afloop daarvan aan de legermanoeuvres. De conclusie van het rapport, uitgebracht door de commissie welke de proeven bijwoonde luidde hetzelfde, als die der belgische en fransche commissie. De honden bleken n.l. beter geschikt voor het vervoer van mitrailleurs dan de tot nu toe gebruikte draagpaarden; ze waren doelmatiger, sneller en goedkooper. De gehouden proeven, waarvan een uitvoerige beschrijving van de hand van Majoor Jhr. Meyer voorkomt in de Nederlandsche Sport van 14 en 21 Jan. 1914 had tot gevolg, dat Z.H.E.G. de opdracht ontving een kennel voor rijkshonden in te richten en een twintigtal honden aan te schaffen. In principe was dus uitgemaakt, dat tot de hondentractie voor de infanteriemitrailleurs werd overgegaan.

In verband met den eisch alle infanterie regimenten van mitrailleurs te voorzien, werden in Februari 1915 de bestaande gemobiliseerde bereden mitrailleurafdeelingen opgeheven en werd voor de infanteriemitrailleurs de hondentractie allerwegen ingevoerd. Volledigheidshalve dien ik te vermelden, dat van de acht honden welke Majoor Jhr.

Meyer voor de proefsectie aankocht, drie Hollandsche en drie Belgische reuen van het „Matin”-type waren. De heer Steyns te Roosendaal (N.Br.), welke hulp verleende bij den aankoop dezer honden, deelde mij mede, dat de honden „bazen” waren. Iedere week gingen zij, met een 800 KG. geladen, tweemaal naar Antwerpen. Genomen van dergelijk slag honden kon de proef mijns inziens niet mislukken.

Dat het gehalte der honden bij de proefsectie overeenkwam met dat, hetwelk later kon verkregen worden, meen ik te moeten betwijfelen. In zooverre was de proef niet zuiver, te meer, daar in het voornoemde rapport van Majoor Jhr. Meyer vermeld staat: „van de acht gekochte honden werden er na eenige maanden dienst twee afgekeurd en door andere vervangen: één wegens voortdurend blaffen onder het werk en één wegens niet af te leeren vechtlust.”

Werd thans een dergelijke schifting onder de honden van de verschillende mitrailleurpelotons gehouden, dan, meen ik, kwam een zeer groot aantal der aanwezige honden voor afkeuring in aanmerking, en wel voornamelijk omdat bij de vordering op onvoldoende wijze rekening gehouden is met de diensten, welke de honden bij den vorigen eigenaar presteerden.

Nu de mitrailleurhonden thans gedurende ruim één jaar, tijdens de huidige mobilisatie hun diensten gepresteerd hebben, onder omstandigheden, welke zich meer dan in tijd van vrede gunstig voor een beoordeeling leenen, kan een bespreking der hondentrekkracht bij onze infanteriemitrailleurs van militair veterinair standpunt, zeer zeker niet als „voorbarig” worden aangemerkt.

Men zal zich met mij er kunnen indenken, dat er enkele mitrailleurcommandanten waren, afkomstig der vlot geoefende en voor hun taak gereed zijnde opgehevene bereden mitrailleurafdeelingen, die een vooroordeel hadden tegen de hondentractie, doch in het algemeen kan men zeggen, dat de honden door de commandanten der infanteriemitrailleurpelotons met genoeg ontvangen werden, in de hoop, dat de marschvaardigheid dezer pelotons, toen uitgerust met aangekochte voertuigen, waardoor de marschvaardigheid van twijfelachtig allooi was, eindelijk zou worden, zooals het behoorde en dat daardoor ook de waarde van den mitrailleur als wapen zou stijgen. Maar met hoeveel ijver het personeel ook getracht heeft zijn kennis omtrent honden en hun verzorging te vermeerderen, toch bleek alras, dat niet alles van een leien dakje ging.

Onder beslist ongunstige omstandigheden werd met de hondentractie begonnen. Met de gerequireerde honden, vaak in primitieve stallen ondergebracht, zijn de verschillende fasen van niet gedresseerd tot afgericht, van voorjaar tot en met winter doorlopen. Men was in de gelegenheid den arbeid der honden na te gaan bij vele en verschillende oefeningen, o. a. bij vierdaagsche oefeningen in brigadeverband, tijdens

meerdaagsche afstandsmarschen, welke bij verschillende weersgesteldheid plaats vonden.

Door mij werden de honden in het bijzonder geobserveerd zoowel onmiddellijk na thuiskomst in de stallen, als op verschillende uren nadien. Ook op marsch en tijdens rusten was ik in de gelegenheid waarnemingen te doen, terwijl ik, belast zijnde met de veterinaire behandeling der honden van verschillende pelotons, mijn kennis omtrent ziekten der mitrailleurhonden nader kon uitbreiden. Herhaalde besprekingen met mitrailleurcommandanten hadden tot resultaat, dat vele mijner waarnemingen bevestigd werden en ik nadere bijzonderheden kwam te vernemen. Ik kan niet nalaten deze heeren dank te zeggen voor de wijze, waarop zij aan mijn verzoek tot mededeeling hunner opgedane ervaringen gevolg gaven. In vele opzichten was omtrent deze ervaringen een merkwaardige overeenstemming te constateeren.

Erkend dient te worden, dat in het algemeen niet kan gezegd worden, dat het oordeel over de hondentractie bij onze infanteriemitrailleurs op het oogenblik onverdeeld gunstig luidt. Mij mocht het niet gelukken in een der boven bedoelde commandanten een matig voorstander dezer tractie aan te treffen.

Dit stemt des te meer tot nadenken, daar, en dit dient vooral niet vergeten te worden, wij de honden gedurende de mobilisatie niet in alle gevallen waarin zij in hun functie als mitrailleurhond zullen komen hebben kunnen beoordeelen. Ik bedoel n.l. den oorlogstoestand, met alle gevolgen van dien.

Het is meen ik overbodig thans uit te weiden over het groote verschil, dat bestaat tusschen manoeuvres en den bewegingsoorlog. Van een vergelijking der toestanden kan in het geheel geen sprake zijn; wat bij manoeuvres goed voldoet, blijkt vrijwel waardeloos in tijd van oorlog. Aldus was het oordeel van een belgisch officier, voor wat betreft het wapen der cavalerie.

In België, waar de hondentractie het eerst officieel ingevoerd is, was men in de gelegenheid, de waarde van de mitrailleurhonden welke bij manoeuvres goed voldaan hadden, ook gedurende de campagne in 1914 te beoordeelen. Het is mij echter niet gelukt van het belgische front over den arbeid dezer honden nadere inlichtingen te verkrijgen, hetgeen ik aan de censuur in het buitenland meen te moeten toeschrijven. De volgende inlichtingen verkreeg ik van belgische officieren, die zich momenteel hier te lande bevinden. Een dezer officieren, van erkend gezag, die mij verzocht in verband met tegenwoordige omstandigheden zijn naam niet te noemen, deelde mij zijn oordeel als volgt mede: „Mon avis est, que l'expérience des premiers mois de la campagne de Belgique, c'est-à-dire des mois pendant lesquels l'armée a dû se déplacer et faire dans certaines circonstances, de nuit comme du jour, de longues marches, a prouvé que l'utilisa-

tion des chiens pour trainer les voiturettes à mitrailleuses n'a pas donné les résultats qu'on en attendait."

„Les chiens nécessitent un long dressage; beaucoup de choses qu'on s'amusaît à leur faire faire en temps de paix pour démontrer leur utilité et leurs aptitudes à la guerre, sont impossibles en campagne.

Les chiens ne sont pas aussi-résistants qu'on pouvait l'espérer; ils souffrent particulièrement de la chaleur, qui occasionne des morts subites. Leur remplacement a été difficile. Les chiens non dressés, aboient continuellement soit dans les colonnes, soit sur le terrain du combat; la nuit ils hurlent dans les cantonnements. Partout, il faut se préoccuper de leur logement et de leur nourriture." Een ander officier uitte zich aldus: „Bien que les résultats aux grands manoeuvres en Belgique deux années de suite ont été merveilleux, et les rapports pleins d'enthousiasme, à la guerre malheureusement les résultats étaient déplorables. Le 8 Septembre je les ai vus crever comme des mouches."

Niettegenstaande deze ongunstige kritiek vernam ik van een onzer mitrailleur-commandanten, dat toch een gedeelte der in België gebruikte honden ook op het slagveld schijnt voldaan te hebben. Hiertegenover staat weer het feit, dat een ander deel door angst bevangen, op den grond ging liggen en niet te bewegen was zijn arbeid te hervatten. Tusschenwegen schijnen er niet te hebben bestaan.

Majoor Jhr. Meyer schrijft het échec der mitrailleurhonden in België in hoofdzaak toe aan de honden. Z.H.E.G. deelde mij o. a. mede, dat alhoewel aldaar een veel beter soort trekhond voorhanden is, de maximumprijs voor aankoop der honden te laag gesteld werd, hetgeen tot gevolg had, dat de aangekochte honden in bouw te wenschen overlieten. Voorts oordeelde Majoor Jhr. Meyer ook de karren zoowel de oude als de nieuwe van minder waarde dan de onze. De Belgische karren zijn te zwaar, onhandig voor de manschappen bij het verleenen van hulp in het terrein, de draagboomen zijn te lang, waardoor de honden te lang zijn ingespannen en daardoor moeilijk trekken. De karren schenen te veel voorwichtigheid te hebben, hetgeen tot gevolg had, dat de honden moesten dragen: ze zijn daar niet op gebouwd en slijten dus eerder.

Bij dit oordeel sloot zich eveneens aan de Russische Luitenant-Generaal Fedoroff, welke van Russische zijde aangewezen was, zoowel in België als in ons land zich omtrent de hondentractie bij de infanterie-mitrailleurs gegevens te verschaffen.

Dat aan de hondentrekkracht bij de infanteriemitrailleurs in speciale gevallen, wanneer er van prima getrainde honden sprake is, voordeelen verbonden zijn kan niet ontveinsd worden. Dan is het toch veelal mogelijk de infanterie te volgen. De honden zijn minder kwetsbaar; ook de karren bieden een klein doel en kunnen de tot het gevecht

ontwikkelde troepen, in verband met de dekkingen, welke het terrein oplevert, in den regel langer volgen dan, met paarden bespannen voertuigen, welke eerder zullen moeten achterblijven om geen verliezen te lijden. Dit is een zaak van zeer veel belang; hoe dichter de voertuigen bij de mitrailleurstelling, hoe beter de munitie-aanvulling verzekerd is, hetgeen ook voor de mitrailleurs een levenskwestie genoemd mag worden.

Men zou dan ook niet aarzelen de hondentrekkracht als de juiste te beschouwen, ware daar niet aanwezig het groote gevaar, dat vele honden onzer mitrailleurpeletons, onder bepaalde omstandigheden, het afleggen.

Aan honden, bestemd voor deze peletons, dienen dus per se de strengste eischen gesteld te worden. Gaan wij thans na, wat de gerequireerde honden van ongedresseerd tot afgericht ons geleerd hebben. Hierbij dient niet uit het oog te worden verloren, dat in betrekkelijk zeer korten tijd een groot aantal honden moest worden aangekocht. Hieraan meen ik te moeten toeschrijven, dat, uit het van dubieuze kwaliteit zijnde aangeboden materiaal, honden gevorderd zijn, welke in normale omstandigheden voor mitrailleurtrekhond niet in aanmerking zouden zijn gekomen. Op bouw, wat betreft den stand vóór, de sterkte van de achterhand, en de voetzolen mag per se niets toegegeven worden; ook dient vooral aandacht aan zijn laatste bestemming te worden geschonken en moet men verrichtingsproeven verlangen om zijn uithoudingsvermogen te kunnen beoordeelen. Voorts is het noodzakelijk, dat een nauwkeurige deskundige keuring op eventueel voorhanden orgaangebreen ingesteld worde. Evenals dit bij iedere militieplichtige geschiedt om zijn geschiktheid voor den militairen dienst te kunnen beoordeelen en dit eveneens het geval is bij aangeboden remontepaarden, mag een nauwgezet veterinaire onderzoek van den hond in het bijzonder van hart en longen niet achterwege blijven. Was dit het geval geweest dan zou stellig meermalen tegen aankoop zijn geadviseerd; aldus zouden vermoedelijk geen honden in de kennels gekomen zijn, met hartgebreken, (zooals ik er aantrof), welke hen ten eenenmale als trekhond ongeschikt maakten. Naar ontvangen inlichtingen meen ik, dat de gemiddelde prijs der honden per peloton f 50 à f 60 bedroeg en, hoewel goed betaald, waren niet alle honden zelfs op het oog voor het doel geschikt. De eisch, dat een sterke druk op de achterhand moet kunnen worden doorstaan faalde somtijds.

In het algemeen waren de honden spoedig aan hun nieuwe omgeving en nieuwe meesters gewend. De uitzonderingen op den regel vormden gevallen van „heimwee” en „valscheid”.

Bekend mag verondersteld worden, dat in ernstige gevallen „heimwee” ongeneeslijk is, tenzij teruggave van den ouden meester tijdig volgt.

„Valscheid” is in den regel het gevolg eener slechte behande-

ling van den hond; slechts bij uitzondering een karaktertrek. Door goede behandeling, gepaard aan doelmatige africhtoefeningen, wordt de valscheheid meestal overwonnen. Toch moet mijns inziens streng worden gelet, dat geen valsche honden worden aangeschaft en nóg minder moet hiermee worden gefokt. Zelfs al is de valscheheid niet bepaald een karaktertrek, dan zal ook bij een goede behandeling, de uiting hiervan op de meest onverwachte oogenblikken optreden. Hermaalde malen is n.l. gebleken, dat dergelijke honden steeds onbetrouwbaar blijven en men dus steeds voorzichtig moet zijn. Het wegnemen van de niet geheel leeg gegeten etensbak, of wanneer zijn spangenoet dit restje voor zijn rekening wil nemen, kan, alhoewel in den laatsten tijd van valscheheid van den hond geen sprake meer was, tot ernstig bijten van verzorger of spangenoet aanleiding geven.

De hond is door zijn overmatige hoeveelheid zenuwen een dier, dat met de meeste kalmte moet worden behandeld; hij is daarvoor zeer gevoelig. Helaas laat de behandeling bij onze manschappen, als ze niet onder toezicht zijn, juist tegenover den hond veel te wenschen over. Bij mij heeft zich dan ook de meening gevestigd, dat de ongunstige resultaten met de hondenbespanning in den aanvang der mobilisatie verkregen, voor een deel moeten worden toegeschreven aan ruwheid en aan onbekendheid met aard, behandeling en vermogen van den trekhond bij het personeel. In het najaar van 1915 verscheen gelukkig het ontwerp voorschrift No. 110 en een juiste toepassing van de bepalingen daarin vervat, liet niet na een gunstigen invloed op de honden te hebben.

Tot de slechte eigenschappen van den mitrailleurhond, welke van niet te onderschatten beteekenis zijn, behooren zijn voortdurende vechtlust, bijten en blaffen.

Gehoorzaamheid aan commando's, als: liggen, opstaan, voorwaarts en halt, wordt de dieren gauw geleerd; aan het marcheeren in een infanteriecolonne geraken de honden spoedig gewend; ook het trekken der karren over verschillende terreinen leverde geen moeilijkheden op; het samenloopen in het span gaat in den regel ook zeer goed en vlug in zijn werk, maar het gewinnen van de honden aan elkaar loopt helaas niet vlot van stapel.

Een geringe onhandigheid van een geleider, het ondervinden van een plotselinge weerstand bij het trekken, kan tot gevolg hebben een verwoede vechtpartij van het span. Voortdurend moeten de hondengeleiders op hun hoede zijn de honden van hun span niet in de nabijheid van andere te brengen. De geringste oorzaak, b.v. schrikken, kan alsdan tot vechten aanleiding geven. Men moet dergelijke gevechten gezien hebben om over de geweldige woede der honden te kunnen oordeelen. Niet zelden komt het ook voor, dat de honden van de verschillende sectiën van een peloton elkander als 't ware niet kunnen zien en zoodra ze in elkanders nabijheid komen bestaat er groote kans, dat zij gaan

vechten. Het komt eveneens voor, dat honden, welke sedert geruimen tijd in één span loopen en steeds naast elkaar in den stal gelegen hebben, soms om de geringste oorzaak in een gevecht gewikkeld worden, alsof zij elkander verscheuren willen. Het vechten geeft in den regel verscheurde of afgehapte ooren en heeft de meest ernstige huid- en spierverwondingen tot gevolg, welker behandeling vaak geruimen tijd vordert, waardoor de honden vele weken en soms maanden uit dienst moeten gesteld worden. Bij een gevecht der honden kan kalmte alleen ons redden. Slaan en vooral rukken, waartoe gewoonlijk het personeel overgaat, is het meest fataal. Hebben twee honden gevochten, dan ontstaat een blijvende vijandschap en is een samenbrengen in één span somtijds verder uitgesloten. Lt. Lagerwerff is van meening, dat het hardloopen met de honden aan den lijn en dergelijke voor de dieren opwindende manoeuvres, dikwijls de grondoorzaak van vechten zijn. Voorts is hem gebleken, dat wanneer men twee aan elkaar vreemde honden onderling wil wennen, het strakhouden van de lijnen, bij het elkaar besnuffelen, uit angst voor vechten, juist aanleiding daartoe wordt. Hooge activiteit van het dresseerend personeel, het loshouden van de lijnen, zoodat de honden zich geheel vrij gevoelen, waarborgt, volgens hem, het meest een vreedzame kennismaking. Treedt vechtlust op, merkbaar aan gegrom, opstaande haren, enz. dan is een onmiddellijk doorloopen en medevoeren in tegenovergestelde richting het beste middel. Ik kan deze meening volkomen onderschrijven. Fokkers hebben in den regel van vechtlust hunner honden weinig last. Dit moet mijns inziens daaraan toegeschreven worden, dat de honden los loopen. Kon in den mitrailleurkennel hiervan sprake zijn, dan zou stellig het ernstig en veelvuldig voorkomende vechten der honden onderling tot een minimum gereduceerd worden. Bestrafing moet onmiddellijk na een fout geschieden en nimmer onrechtvaardig zijn, wat dit aangaat heeft de hond een sterk rechtvaardigheidsgevoel. Met slaan dient men voorzichtig te zijn; ernstige letsels zooals ooggebreken en kreupelheden kunnen er door veroorzaakt worden en afkeuring van den hond voor den velddienst tot gevolg hebben.

Het ontwerp voorschrift No. 110 zegt in punt 27 aangaande het scheiden van vechtende honden: „heeft niettegenstaande de genomen voorzorgsmaatregelen, toch een gevecht plaats, dan gaan de betrokken hondengeleiders naar de beide vechtenden, vatten het stropeinde van den halsband beet, en trekken de keel dicht zonder daarbij de honden van elkander te trekken” Terecht staat in dit artikel vermeld: doet men dit laatste dan kunnen scheurwonden ontstaan, die moeilijk te genezen zijn. Heeft de vechtende hond beet, dan klemt hij door zijn woede, de tanden steeds dieper in huid en spieren. Het scheiden van vechtende honden gaat, het voorschrift opvolgend, in den regel niet zoo eenvoudig, is zelfs gevaarlijk, daar de aldus aangewende pogingen tot gevolg hebben, dat de manschappen ernstige bijtewonden oploopen. Ten einde dit te voorkomen, en de honden zoo spoedig mogelijk te

scheiden, heeft zich als de beste methode uitgewezen de begieting met koud water. Dit middel is veelal met succes door verscheidene mitrailleurcommandanten toegepast. Ook door knijpen in den staart van den bijtenden hond kan loslaten verkregen worden. Dit middel is echter gevaarlijk.

In verband met de bijtenden welke bij de manschappen voorkomen, heb ik de plaatsing van den hospitaalsoldaat van den regimentstaf, in de onmiddellijke nabijheid van het peloton, dikwijls als een zeer juiste maatregel kunnen constateeren. Op de hoogte zijnde van het verleen van eerste hulp bij ongelukken is zijn aanwezigheid om als zoodanig ook bij de honden op te treden van niet te onderschatten waarde.

„Blaffen” als hoogste zenuwuiting treedt vrij spoedig op en is om vele redenen af te keuren, ja zelfs gevaarlijk. Een typisch verschijnsel is te velde, dat bij het blazen van signalen, het bezigen van de tirailleurfluit, het maken van muziek, het komen van een ordonnans, de rust bij de honden totaal verstoord wordt.

Ook in den kennel tegen het uur van uitrukken, bij de voorbereiding daarvan, bij het aanspannen — vóór den maaltijd — bij de komst van vreemde honden en personen, komt blaffen voor. Als regel is het een algemeene eigenschap. Voor het uitrukken winden zich de nerveuse honden zoodanig op, dat ze dan reeds vermoeid zijn. Ook spant zich dit soort honden het eerste half uur voor de karren te veel in, hetgeen in niet geringe mate bijdraagt tot het spoedig vermoeid zijn. Het tegengaan van dit blaffen heeft groote moeite en blijkt soms hopeloos. Hoe minder het geschiedt, hoe beter is de africhting der honden en het toezicht op den dienst der manschappen. Ook staat het blaffen in direct verband met den arbeid der honden. Hoe meer er geoefend wordt, hoe rustiger de honden in hun hokken liggen. Daar liggende honden zelden blaffen, staat in meergenoemd ontwerp voorschrift zeer juist vermeld, dat van deze eigenaardigheid partij moet getrokken worden om, met behulp van de africhting, elk blaffen van de honden tegen te gaan. Al is nu het blaffen in den stal of zijn omgeving niet gewenscht, te velde mag hiervan absoluut geen sprake zijn, daar een mitrailleurpeloton met blaffende honden alsdan niet te gebruiken is. Toegegeven moet worden, dat men het in vreedstijd door dressuur ver kan brengen, doch vast staat tevens, dat in de bovengenoemde gevallen en vooral als de kolonne niet marcheert het werkelijk nooit geheel te voorkomen is.

Zoogenaamde blaffers zijn ongeneeslijk en zeer schadelijk in den kennel. In het bijzonder moeten ketting- of waakhonden, die als zoodanig dienst deden, worden geweerd.

Aan het vuurgeluid van mitrailleurs, geweren en zelfs artillerie gewonden de honden spoedig, zij bleven daarvoor gewoonlijk ongevoelig.

Hoe de honden zich gedragen, nadat zij onder vijandelijk werkdadig

vuur kwamen en zich treffers, dus verwondingen voordeden, zullen wij vermoedelijk na het beëindigen van den tegenwoordigen wereldkrijg vernemen. Wel is bekend, dat aangeschoten honden geweldig kunnen janken, hetgeen aanleiding kan geven tot aanwijzingen voor den vijand van de opstellingsplaats van de mitrailleursectie. Hoog kunnen in dit opzicht de verwachtingen niet gespannen zijn, te minder daar het personeel dan waarschijnlijk de op dat oogenblik dubbel vereischte kalmte zal missen.

Bij het opsommen van de voordeelen, welke de hondentractie biedt, zeide ik reeds, dat men geneigd zou zijn, deze trekkracht als de juiste te beschouwen, ware het gevaar niet voorhanden, dat het meerendeel der thans aanwezige honden onder bepaalde omstandigheden het aflegt.

Wat nu den invloed der jaargetijden aangaat, is gebleken, dat de winter het meest gunstig voor de mitrailleurhonden is, de zomer het meest nadeelig. Droge strenge koude maakt de honden vroolijk en levendig; groote droge hitte maakt ze loom en put hen in minder dan geen tijd uit. Koude hindert niet, wel vochtigheid. Bij warme weersgesteldheid was duidelijk te constateeren, dat de mitrailleurhonden weinig weerstand tegen de warmte bezitten.

Ondanks het geregeld nat maken van de hoofden, vielen geregeld vele honden gedurende zelfs zeer korte marschen achtereenvolgens uit. Andere die zich op marsch goed hadden gehouden en oogenschijnlijk in goede conditie thuiskwamen, overleden eenige uren later aan de gevolgen van oververmoeidheid (surmenage). Niet zelden kwam het voor, dat bij groote hitte verscheidene honden moesten worden uitgespannen. Het drinken en uitspannen veroorzaakt natuurlijk groot opont-houd; aan snelheid wint het mitrailleurpeloton daardoor niet. Met vrij groote zekerheid kan ook gezegd worden, dat het gedurende de zomermaanden, voor verschillende commandanten van mitrailleurpelotons een kwelling is geweest bij warm weder gedurende de oefeningen steeds te moeten denken of de honden zouden kunnen presteeren, wat van hen geëischt werd.

Meermalen kwam het dan ook voor, dat bij warm weer en in los terrein, de reglementaire marschsnelheid van 5 K.M. per uur, niet kon worden bereikt. Sterker sprak dit nog bij marschen in verband met andere onderdeelen. Op warme dagen, bij groote oefeningen hebben de mitrailleurhonden zonder eenigen twijfel niet aan de verwachtingen voldaan. Men moet ook niet vergeten, dat alsdan van den mitrailleurhond in het algemeen meer geëischt wordt dan van den trekhond. Bij afstands-marschen moest vaak, ten einde de honden te sparen, overgegaan worden tot het afwisselend laten trekken van de karren door één hond. Dikwerf kwam het ook voor, dat de beide honden moesten uitgespannen worden en het bedieningspersoneel de karren moest trekken — een en ander ter voorkoming van totale uitputting der honden.

Bij meerdaagsche oefeningen werd behalve van de warmte veel last

ondervonden van het „doorloopen” van de voetzolen der honden. Dikwijls moesten dan de honden uitgespannen en op treinvoertuigen meegevoerd worden. En dit zelfs, terwijl de karren niet met munitie waren bepakt.

Terecht stelde ik dus als een der voornaamste eischen voor den mitrailleurhond, dat de voetzolen stevig elastisch moeten zijn. Door het trekken hebben de voetzolen en nagels het meest te lijden. Elke wagen der mitrailleurs heeft model bepakt een gewicht van ruim 200 KG., zoodat elke hond ongeveer 100 Kgr. moet trekken. Dit gewicht nu levert op den langen weg geen bezwaar op; in het terrein echter is dit te hoog. Op den langen keiweg, op straat-, macadam- of grintwegen lijden de voetzolen het meest. Zoo kwamen o. a. na een marsch van 36 K.M. met 22 honden niet minder dan 6 kreupel thuis met tot op het leven afgesleten nagels of doorgelopen voetzolen. Het bedenkelijke van deze kreupelheid is, dat de honden voor 3 à 4 weken en soms langer aan den dienst onttrokken zijn. Het zijn meestal dezelfde honden, die dit euvel na veel loopen vertoonen. Noodzakelijk is, dat de voetzolen voortdurend terdege onderhouden en gecontroleerd worden.

Ten einde de honden te sparen, werd in verband met het doorloopen der voetzolen en het in uitgeputten toestand thuiskomen na meerdaagsche oefeningen door hoogere Chefs terecht bepaald, het meevoeren der karabijnen van de hondengeleiders op de karren achterwege te laten en voorts ter onderhouding van de goede gesteldheid der honden, het verbod tot gaan met de karren op zeer geaccidenteerd terrein.

Niet alleen bij warme weersgesteldheid, doch ook in de afgelopen wintermaanden op modderige en met sneeuw bedekte wegen, hadden de mitrailleurhonden het te kwaad, hetgeen uit onderstaande opgave van de verrichtingen van een onzer mitrailleurpelotons gedurende een tiental dagen blijkt. Ik diende dan ook in te grijpen en te adviseeren den honden enkele dagen rust te gunnen, ten einde te voorkomen, dat de gevechtvaardigheid van het peloton er verder door zou lijden.

De oefeningen en de uitwerking bij de honden, waren volgens opgave van den pelotondetachementscommandant aldus:

Op 16 Febr. Marschoefening van 9.30 v.m.—12 n.m. marschsnelheid 6 K.M. p. uur.

Op 16 Febr. Marschoefening van 8—10 n.m. (avondoefening).

Op 17 Febr. Oefening op de heide door slechte wegen en over moeilijk begaanbaar terrein (o. a. greppels en heuvels). 17 honden ziek, waarvan 3 op wagens naar huis vervoerd werden.

Op 18 Febr. Bataljonsoefening. Uitgerukt werd met 22 niet zieke honden, de overigen waren ziek op stal — hadden rust wegens oververmoeidheid. Weder vielen 3 honden uit; zij waren n.l. niet voldoende uitgerust van de oefening van den vorigen dag.

Van 19—23 Febr. Geen oefeningen in groot verband vonden plaats.

Op 24 Febr. Groote oefening op de heide — de mitrailleurkarren volgden den troep op landwegen. Zes honden vielen uit, hetgeen toe-

geschreven werd aan de slechte wegen met diepe karrensporen en het gaan in een te langzaam tempo achter een infie-afdeeling. Daardoor moesten de honden te zwaar trekken en waren aldus te spoedig buiten adem.

Op 25 Febr. Oefening in het poldergebied. Hierbij vielen 7 honden uit en moesten 2 hiervan op een wagen worden medegevoerd. Het peloton volgde den troep gedeeltelijk op modderige en met sneeuw bedekte landwegen.

In verband met kantonnementsverwisseling zag ik de honden van dit peloton gedurende de maand Maart niet. Op 1 April echter was dit wel het geval, daar het alhier weder in kwartier kwam. Op Maandag 3 April, een pracht voorjaarsdag met voor den tijd van het jaar te warme weersgesteldheid, maakten de honden des morgens een marsch van ± 15 K.M., met een tempo van ± 6 K.M. per uur. Ik zag de honden in den stal bij thuiskomt, zoowel als ruim één uur later. Bij mijn komst in den stal was van blaffen geen sprake, alhoewel dit regel is. Het meerendeel der honden lag op den buik met uitgestrekte ledematen, hijgende, de tong uit den mond, vóór de ligplaats in het zand. De algemeene indruk was, dat de honden zeer vermoeid waren. Slechts twee van de uitgerukte honden maakten hierop een uitzondering. Naar deze honden een nader onderzoek instellende bleek, dat zij voor den aankoop in het bezit waren van een lorrenkoopman, die in den regel een afstand van ruim 25 K.M. per dag aflegde. Geeft deze waarneming niet te denken? Sedert maanden zijn de honden reeds voorhanden, terwijl de toen aanwezige commandant, wat betreft kijk op honden en hunne verzorging, als zeer geschikt moest worden beschouwd.

Het sparen der honden is in tijd van vrede zeer goed mogelijk, maar in werkelijkheid tijdens den oorlogstoestand met alle gevolgen van dien, is dit uitgesloten; dan zullen aan de honden eischen gesteld worden, waaraan zij met welken goeden wil ook beziel niet kunnen voldoen. Aan voeding, ligging en verzorging kan alsdan niet die zorg besteed worden, die zij zeer stellig vereischen. De inkwartiering der honden is lang niet gemakkelijk. Zij dient vooral in tijd van oorlog met zorg uitgekozen te worden, omdat de honden in vreemde omgeving onrustig zijn en veel leven maken. Een droge ligplaats, die de honden per se behoeven, zal te velde niet steeds te vinden zijn.

In tijd van oorlog zullen gevorderde honden in de verliezen aan trekhonden moeten voorzien. Deze honden zijn niet afgericht — de dressuur duurt tamelijk lang; meerendeels zullen zij echter onbruikbaar zijn wegens het gemis aan eenigen waarborg omtrent uithoudingsvermogen.

De hondentractie bij onze infanteriemitrailleurs hoorde men steeds kwalificeeren als „goedkoop”. Ik heb redenen dit te betwijfelen. De gemiddelde hoofdprijs der honden was vrij hoog. Hierbij komt, dat tijdens de mobilisatie reeds vele honden gestorven zijn. De hond is dan ook over het algemeen een gevoelig dier; ziekten van hart en

nieren, longen en darmkanaal komen vrij veel voor. Een statistiek betreffende ziekten en sterfte onder de mitrailleurhonden, zou dit kunnen bevestigen. De uitrustingsstaten der mitrailleurpelotons kunnen bewijzen dat slechts bij hooge zeldzaamheid met alle aanwezige 36 honden uitgerukt kon worden. Jammer is het, dat met betrekking tot den veterinairen dienst bij de honden der infanteriemitrailleurs eerst sedert 1 April j.l. op model ziekenrapporten bijzonderheden, zooals ziekten, sterfte enz. officieel worden gemeld. Waren deze rapporten vanaf het begin der mobilisatie ingediend, dan zou een overzicht ervan de bewijzen geleverd hebben in hoeverre de hondentractie goedkoop is.

Ook de onderhoudskosten per hond en per dag vallen te velde niet mee. Deze hebben zelfs tot f 0.70 per dag en per hond bedragen. Bij de proefsectie kostte het onderhoud per hond slechts f 0.18 per dag. In deze dure tijden zijn paardenvleesch, rijst, brood enz. niet goedkoop en den administrateur van een mitrailleurpeloton komt mijns inziens lof toe, wanneer hij met gebruikmaking van afval en resten uit de keukens en het overblijvende brood der manschappen, kan verkrijgen, dat te velde de onderhoudskosten per hond en per dag f 0.30 niet te boven gaan.

Tevens dient gewezen te worden op het gemis aan reservehonden; verscheiden weken verlopen voordat aanvulling van een overleden hond geschiedt. Wij weten voorts, dat de verzorging der honden veel tijd vordert en dat aan het personeel voor een behoorlijken omgang met de honden hooge eischen gesteld worden.

Wel worden reservemanschappen gevormd uit de compagnieën, een maatregel van belang bij gebrek aan een volkomen organisatie der mitrailleurtroepen, doch dat op deze wijze het steeds functionneeren eener mitrailleuréeinheit gewaarborgd wordt, moet door den vakman betwijfeld worden.

Van militair-veterinair standpunt de tractie bij onze infanteriemitrailleur beschouwende, ben ik, hoe aardig voor een oppervlakkig toeschouwer deze lijkt, tot de conclusie gekomen, dat de momenteel voorhanden hond als trekkracht voor mitrailleurs zeer zeker geen betrouwbaar materiaal is.

Thans dient de kwestie besproken te worden of voor de toekomst met de hondentrekkacht bij onze infanteriemitrailleurs betere resultaten te verwachten zijn.

Kan hiervan sprake zijn, dan is het mijns inziens noodzakelijk, uit de pelotons te verwijderen die honden, welke bleken als mitrailleurhond ongeschikt te zijn.

Ten einde het vechten en het bijten tegen te gaan, is het aangewezen, de honden meer aan elkander te gewennen. Zij dienen op een daartoe geschikt terrein zoo vaak als zich daartoe gelegenheid biedt, vrij, doch onder behoorlijk toezicht, rond te loopen.

Ook zou bij een der pelotons een proef genomen kunnen worden of

door castratie der honden het vechten en het bijten mogelijk tot een minimum te reduceeren is.

Groote verwachtingen heb ik van een dergelijke proef niet. Mijn waarneming op het gebied van castratie beperkt zich slechts tot één geval; de hond in kwestie behoorde echter tot een der minste van het peloton.

Om meer weerstand tegen de warmte en de spoedig optredende vermoeidheid der honden te verkrijgen, is het noodzakelijk deze aan een ernstige training te onderwerpen; zoodra een behoorlijke conditie verkregen is, is het de taak van den commandant van het peloton om te zorgen de honden in deze conditie te houden.

De spoedige vermoeidheid der mitrailleurhonden moet mijns inziens toegeschreven worden aan het stappend werk, dat van hen verlangd wordt. Het mitrailleurpeloton is organisch ingedeeld bij het regiment infanterie. Van de bestemming van het regiment op marsch in een colonne hangt de plaats van het peloton af, welke de regimentscommandant aanwijzen zal. Het kan voorkomen, dat het peloton in drie sectiën gesplitst wordt en de plaats van iedere sectie kan alsdan zijn, achter het eerste, het tweede, resp. het derde bataljon. Er kunnen echter ook overwegingen zijn tot indeeling achterwaarts, b.v. tusschen het tweede en het derde bataljon. In anderé gevallen kan het in zijn geheel achter het derde bataljon en vóór de lichte telefoonbrigade in de colonne plaats nemen. In ieder geval is het peloton permanent bij het regiment; het treedt in of nabij de gevechtlinie der infanterie op en in verband hiermede is de verplaatsing in den regel zoo min mogelijk. Hieruit volgt, dat het tempo van het peloton in hoofdzaak is „stappen”.

Gebleken is, dat de stap niet de natuurlijke gang is van den hond. Door zijn zenuwachtig temperament wil hij vooruit. Iedere actie van den hond in deze heeft, al naar gelang de geleider zich terzijde of vóór de honden bevindt, tot gevolg, een ruk aan de lijn of een tik op den neus. Overbodig te zeggen, dat dit voor de dieren zeer afmattend is.

In tijd van vrede bestaat de mogelijkheid, dat de regimentscommandant, de regeling van het tempo van het mitrailleurpeloton overlaat aan den commandant. Aan hem kan b.v. de opdracht verstrekt worden zich met zijn peloton op een bepaald uur op een bepaalde plaats te bevinden. Alsdan is hij in de gelegenheid meer rekening te houden met het feit, dat de trekkracht van de honden bij warm. weer zeer gevoelig is. Den commandant, roep ik alsdan toe: „laat de manschappen op de karren plaats nemen, en de honden in draf dienst doen”. Mijns inziens zullen alsdan de resultaten minder ongunstig zijn.

De hondenspannen, die wij op den weg ontmoeten, zien wij toch ook steeds in draf en de geleiders op de kar. Meermalen zag ik een mitrailleurpeloton, in stap achter een bataljon voorbijtrekken met vermoeide honden, niettegenstaade slechts een afstand van nauwelijks 5 K.M. was afgelegd. Meermalen zag ik ook een zoodanig peloton gevolgd door een hondenwagen van een marskramer, welke reeds van des morgens

vroeg half zes erop uit was Van eenige vermoeidheid dezer honden viel niets te bespeuren. Bij den eigenaar naar den arbeid der honden informeerende, vernam ik, dat zij dagelijks van 5^{1/2} v.m. tot 3 uur n.m. dienst deden.

In verband met de indeeling van het mitrailleurpeloton, moeten de rusten van dit peloton samenvallen met die, welke voor den troep voorgeschreven zijn en moet ook het rusten van het peloton in de colonne geschieden. Dit komt den honden niet ten goede. In tijd van vrede zou hierin mogelijk wijziging te brengen zijn door het bepalen der rusten en de plaats daarvan aan den commandant van het peloton over te laten. Wenschelijk is n.l. dat het rusten der honden geschiedt op een schaduwrijke, tochtvrije plaats, op zachten bodem. Wat nu echter in tijd van vrede kan, is in tijd van oorlog uitgesloten, dan dient het mitrailleurpeloton beslist steeds in de onmiddellijke nabijheid van het regiment te zijn. De training der honden is dus ook in tijd van vrede hierop aangewezen, en noodzakelijk is het hierom de honden in stap te leeren arbeiden. Dat iedere commandant in staat is de training der honden te leiden, meen ik te moeten betwijfelen. De weekoverzichten der oefeningen wijzen dit uit, waarop mijns inziens te vaak vermeld staat: „poetsen en afstappen der honden.”

Naast „paardenkennis” dient ook „hondenkennis” op de leerprogramma's onzer militaire onderwijsinrichtingen voor te komen; de wenschelijkheid sluit zich hierbij aan, de uitgave eener uitvoerige handleiding, betreffende de kennis van den hond in het algemeen te bevorderen.

Zonder nader over de training der honden uit te weiden, kan gezegd worden, dat deze voor het personeel zeer tijdroovend zal zijn. De honden zullen iederen dag gelijkmatig meer en meer uren moeten werken. Gebleken is tevens, dat ook de verzorging der honden meer omslachtig is, dan men in het algemeen veronderstelt. In verband met training en verzorging, rees dan ook bij mij de vraag, zal dit niet aanleiding geven tot een minder goede behandeling en bediening van den mitrailleur.

Bekend is, dat de mechanische vuursnelheid van den mitrailleur ongeveer 360 schoten per minuut bedraagt, mits de behandeling van de machine in geen enkel opzicht iets te wenschen overlaat. Wij weten ook, dat de meeste haperingen veroorzaakt worden, niet door de machine, maar door een gebrekkige verzorging of bediening van de machine. Noodzakelijk is dus, dat het bedienende personeel zeer goed geoefend zij. Majoor Hasselbach zegt dan ook: „Zij, die mochten meenen, dat op het gevechtveld iedere mitraillist, die uitvalt, onmiddellijk en zonder bezwaar vervangen zou kunnen worden door een infanterist, die tijdens zijn dienstdag wel eens in het hanteeren van den mitrailleur geoefend is, zullen bedrogen uitkomen;” en voorts: „geëischt moet worden, dat de technische vaardigheid van het personeel tot den hoogsten graad opgevoerd worde. Dagelijksche oefening en voortdurende herhaling, onder steeds moeilijker wordende omstandigheden, zijn daartoe noodig. Elk detail moet er muurvast inzitten, elke handgreep moet met

vastheid worden uitgevoerd en steeds worden herhaald, wil de vaardigheid niet in betrekkelijk korten tijd weer verloren gaan. Zonder technische vaardigheid geen schietvaardigheid." Ten slotte komt het dus voornamelijk op schietvaardigheid neer.

De groote last, het kostbare veeleischend onderhoud der honden evenals de vele mutatiën onder het personeel, komen noch de verzorging en bediening van den mitrailleur, noch de africhting ten goede.

Afdoende is gebleken, dat, wil de mitrailleurhond aan zijn bestemming beantwoorden, hij een langdurige africhting dient te ondergaan. Gebleken is tevens, dat van de gevorderde trekhonden slechts zeer weinige als mitrailleurtrekhond terstond bruikbaar zijn. In verband hiermede kan niet weerlegd worden, dat het uiterst lastig zal zijn den mitrailleurtrekhond in oorlogstijd te vervangen. Mogelijk zullen pogingen tot veredeling van den trekhond in Nederland, als steun aan en subsidieering van de trekhondenfokkerij, voorlichting der fokkers van regeeringswege, het trekhondenvraagstuk tot oplossing kunnen brengen. Dat evenwel in afzienbaren tijd resultaten in deze zullen zijn te bereiken, zal zeer de vraag wezen.

In ieder geval zullen de honden in het gevecht zeer gespaard moeten worden. Wil hiervan sprake zijn dan dienen de mitrailleurs tijdig afgelegd, en door de manschappen vervangen en verder vervoerd te worden.

Mijns inziens, dient het standpunt als juist te worden erkend, dat het voor het leger verkeerd is, arbeid, welken manschappen kunnen, door dieren te doen verrichten.

In het belang van de gevechtswaarde onzer infanterie in het algemeen en van de mitrailleurpelotons in het bijzonder komt het mij zeer gewenscht voor op uitgebreide schaal vergelijkende proeven te doen nemen, ten einde grondig na te gaan of in de trekkracht van de mitrailleurkarren door manschappen beter te voorzien is; deze aldus beter dan door hondentractie verzekerd is. De gelegenheid daartoe is nu met het gemobiliseerde leger te velde zeer gunstig.

Van elk mitrailleurpeloton zouden de karren van één der sectiën met eenigszins gewijzigde constructie te bestemmen zijn om door manschappen te worden voortbewogen, terwijl alsdan bij elke divisie een commissie diende te worden benoemd, met opdracht nauwkeurig beide tracties op verschillende tijden, bij verschillende weersgesteldheid en oefeningen te beoordeelen.

Uit foto's in geïllustreerde bladen is mij gebleken, dat in het duitsche leger de infanteriemitrailleurs thans ook door manschappen getrokken worden. Dit geeft zeker te denken, te meer als zulks geschiedt in een land, alwaar de nieuwigheden van vreemde legers aan een nauwgezette beoordeeling onderworpen worden en waar men er werkelijk niet tegen opziet iets nieuws voor het leger in te voeren, als het iets goeds geldt.

Nimmer werd van duitsche zijde de hondentractie bij de infanteriemitrailleurs als een eenigszins bruikbare wijze van vervoer beschouwd. Uit bedoelde foto's bleek mij tevens, dat de mitrailleurs niet getrokken,

doch voortgeduwd werden. Aan het voorste deel van de trekstang is een dwarsstuk bevestigd en hierachter bevinden zich aan weerskanten de twee manschappen. In den regel nu valt duwen makkelijker dan trekken. Bij de voornoemde proefneming zouden gelijktijdig beide methoden kunnen beproefd en beoordeeld worden. Niet uitgesloten is, dat aan de trekkracht door middel van een eenvoudig borsttuig, zooals men in België (Luik) bij ventende vrouwen ziet, de voorkeur verdient. Bij deze laatste methode zouden de karabijnen om den schouder gedragen en de ransels op de karren bevestigd kunnen worden, zoodat bij een eventueele plotselinge overvalling, de manschappen onmiddellijk tot vuren gereed zijn.

Ten opzichte van de hondentrekkracht bij onze infanterie mitrailleurs geef ik toe, dat in tijd van vrede na het bekomen van een beter slag van meer weerstandbiedende en getrainde honden en na betere voorlichting der aanstaande mitrailleurcommandanten omtrent de kennis van den hond in het algemeen, stellig betere resultaten zijn te verkrijgen, dan dit momenteel het geval is.

In tijd van oorlog evenwel kan ik voorloopig, naar aanleiding van de vorenontvouwde redenen, niet aannemen, dat de hondentractie bij de infanterie mitrailleurs, alvorens het trekhondenvraagstuk voor ons land tot oplossing gekomen is, een bruikbare wijze van vervoer zal blijken.

Over genoemd vraagstuk nader meer.

Stafkwartier IIIe Divisie 1 April 1916.

Bronnen :

1. Les races des Chiens, par le prof. Ad. Reul 1893.
2. Le Chien de trait, par le Comte 't Serclaes de Wommerson. Bruxelles 1901.
3. Le Chien de trait belge, par le Comte 't Serclaes de Wommerson et le prof. Ad. Reul. Bruxelles 1901.
4. Le Chien de trait et les attelages de Chien, par le Prof. Reul. 1899.
5. Trekhonden, door Dr. H. H. Kroon, Tijdschr. voor Veeartsenijkunde 1 Juni 1911.
6. Het trekhondenvraagstuk door idem, Tijdschr. voor Veeartsenijkunde 15 Nov. 1914.
7. Trekhond en dierenbescherming, door Prosper Sassen. Antwerpen 1913.
8. Le Chien militaire belge employé à la traction des mitrailleuses, par le lieut. Van de Putte. Bruxelles 1914.

9. Les mitrailleuses et la traction Canine en Belgique. Revue Milit. Suisse No. 2 1914.
10. Trekhonden voor mitrailleurs, door L. Seegers. Nederl. Sport No. 1830 en 1831. 1914.
11. Mitrailleurhonden, door L. Seegers, Nederl. Sport No. 1818—1819. 1914
12. De geschiedenis van den „Matin”, door A. Houtaz.
13. Het tactisch gebruik van mitrailleurs, door Majoor Hasselbach. Ede, 1913.
14. Trekhonden voor de mitrailleurs, door Kapt. Jhr. C. A. J. Meyer, Nederl. Sport 14—21 Jan. 1914.
15. La traction canine des mitrailleuses, Le Miroir 14 Juni 1914.
16. Der Kriegshund und der Deutsche Hundesport. Jahrb. f. die Deutsche Armee und Marine. März 1916.
17. Ziehunde für leichte Maschinengewehrwagen, idem Jan. 1914.
18. Der Hund im Dienste der Armee, Allg. Schweiz. Mil. Ztg. 1 Jan. 1916.
19. Die Verwendung von Hunden zum Transport von Maschinengewehren Schw. Ztschr. f. Artie und Genie, Jan. 1914.

Militair politiek Maandoverzicht.

(Afgesloten 26 Juni.)

NEDERLAND. Het gerechtshof te Amsterdam heeft bij het geding Schröder over het al of niet in gevaar brengen der neutraliteit dezen vrijgesproken op de volgende overwegingen :

dat de onzijdigheid van een staat naar de beginselen van het volkenrecht niet medebrengt eenige beperking van de vrijheid dergenen, die zich binnen zijn gebied bevinden, in het uiten van hunne gevoelens en meeningen, ook door middel van de drukpers;

dat derhalve de Nederlandsche regeering, door eene oorlogvoerende partij niet terecht ter verantwoording kan worden geroepen ter zake van den inhoud van een dagblad-artikel, ook al mocht daarin over eene der oorlogvoerende partijen op eene niet waardige wijze de staf worden gebroken.

In het Bataviaasch Handelsblad van 27 Maart wordt protest aange- teekend tegen de wijze waarop de strijd der oorlogvoerenden op handelsgebied in Nederlandsch-Indië wordt uitgevochten, in het bijzonder tegen het optreden der Fransche en Engelsche consulaire agenten.

Een aantal bekende Nederlanders hebben een oproep gericht tot de neutralen om er tegen te protesteeren, dat België tengevolge van den oorlog wordt bedreigd met het blijvend verlies zijner onafhankelijkheid. Zij beroepen zich op de uitingen van den Rijkskanselier op 9 December 1915 en 4 April 1916.

De Deutsche ambtelijke lezing over de „Tubantia” is 9 Juni bekend gemaakt. Alle schuld wordt positief ontkend; de Deutsche torpedo 2033 is 6 Maart afgeschoten op een Engelschen torpedojager en heeft zijn doel gemist. Hij is door geen enkel Duitsch schip opgevischt.

De Vaderlandsche Club is van oordeel, dat de waardigheid van ons land niet toelaat met de jongste Deutsche verklaringen genoegen te nemen. Zij heeft naar aanleiding daarvan een grooten brief gericht aan den Minister van Buitenlandsche Zaken.

BELGIË. Alle Belgen van 18 tot 40 jaar, die in het buitenland of het niet door den vijand bezette gedeelte van België vertoeven, zijn voor inschrijving opgeroepen. Zij zullen naar behoefte bij leger of oorlogsnijverheid worden ingedeeld, beginnende met de ongehuwden, dan de gehuwden zonder kinderen, enz.

Tegenover een brochure getiteld: „Petit catéchisme national”, waarin o. m. Belgische annexatieplannen worden voorgestaan, eene brochure die ook onder de soldaten is verspreid, schrijft J. H o s t e in „Vrij België”

dat het drijven tegen Nederland in de tegenwoordige omstandigheden feitelijk gericht is tegen de opstanding van het Vlaamsche volk; de Schelde-kwestie kan z. i. zeer goed buiten de groote mogendheden om geregeld worden.

Annexatie van Duitsch grondgebied zou een bron zijn van een nieuwen oorlog met Duitschland, terwijl eene derde machtige taalgroep de innerlijke verdeeldheid slechts zou vergrooten; de taalkwestie is zuiver huishoudelijk.

DUITSCHLAND. 5 Juni heeft de Rijkskanselier eene merkwaardige bestraffingsrede gehouden, waarin hij er de aandacht op vestigde, dat hij zoowel op 9 December 1915 in den Rijksdag als later tegenover een Amerikaansch journalist te kennen heeft gegeven, dat de Duitse regeering bereid was, over vrede te onderhandelen op grond van den werkelijken militairen toestand, doch dat de vijand deze toenadering met hoon en spot heeft afgewezen.

Hij erkende verder openlijk, dat er groote oneenigheid was geweest over het duikbootenvraagstuk en over de betrekkingen tot Amerika. Hij vestigde de aandacht op het gestook met geheime geschriften, die tengevolge van de strenge handhaving der censuur in omloop werden gebracht en verklaarde den strijd te zullen aangaan tegen laster en smaad in zijn eigen land. Zijn aanval was in hoofdzaak gericht tegen de geheime actie der conservatieven, die van elk teeken tot toenadering met den vijand voorloopig niets willen weten. Inmiddels wordt eene grootere persvrijheid in overweging genomen.

Opnieuw is een crediet van 12 milliard beschikbaar gesteld als suppletoire oorlogsbegroting voor het dienstjaar 1916.

De nieuwe staatssecretaris van financiën, Graaf Rödern, deelde mede, dat de maandelijksche oorlogskosten in den laatsten tijd beneden de 2 milliard waren gebleven. Van de 40 milliard, die voor oorlogsuitgaven noodig waren, zijn 36 milliard door leeningen op langen termijn gedekt. Hij noemde de successen van leger en vloot de beste waarborgen voor deze oorlogsfinanciering. Dit is eene uiting van zelfbewuste kracht, doch indirect ligt hierin opgesloten, dat voor het geval Duitschland aan zijne vijanden geen onbepaalde vredesvoorwaarden kan stellen, de kolossale rentelast in de toekomst een zwaren druk zal zijn voor de economische ontwikkeling van het volk (zie M. S. Febr 1916 bl. 90).

In verband met eene weldra te verwachten nieuwe oorlogsleening schijnt de regeering met medewerking van bankiers den handel in speculatieve fondsen te hebben beperkt. De in den laatsten tijd verhoogde clandestiene speculatie achtte men zeer schadelijk voor de belangstelling in oorlogsfondsen.

Volgens de Times is ondershands in Amerika eene leening geplaatst van 10 millioen dollar.

Veldmaarschalk Von Moltke, de gewezen Chef van den Generalen Staf, is aan eene hartverlamming overleden.

OOSTENRIJK-HONGARIJE. De vierde Oostenrijksche oorlogsleening heeft 4442 miljoen Kronen, de vierde Hongaarsche 1900 miljoen Kronen opgebracht. Het totaal der geplaatste oorlogsleeningen in de Dubbel-Monarchie bedraagt thans 19.5 milliard

De Oostenrijksche staatsschuld bedroeg einde Juni 1915 ruim 22,453 milliard, tegen ruim 13 milliard een jaar tevoren.

Het Russisch succes van Juni in Wolhynië en Galicië mag niet worden onderschat. Wanneer de berichten in de pers betrouwbaar zijn, stonden op het oostelijk operatietooneel nog geen 40 Infiedivisiën en 10 à 12 Cavaleriedivisiën, ongeveer evenveel Infiedivisiën zouden tegenover Italië hebben gestaan. Terwijl in de eerste plaats het offensief tegen Italië noodzakelijkerwijze tot stilstand moest komen, namen daarboven de plotselinge verliezen tegenover de Russen zulke groote afmetingen aan, dat de aanvullingskwestie hierbij onmiddellijk op den voorgrond treedt.

De Minister van Buitenlandsche Zaken Burian heeft door tusschenkomst van Tisza in het Hongaarsche huis van Afgevaardigden eene verklaring doen voorlezen, waarin de oorzaken en de schuld van dezen wereldoorlog nogmaals worden besproken. Ook hierin komen feitelijk geen nieuwe gezichtspunten voor; Engeland wordt er van beschuldigd, zóowel ten tijde van de Casablancazaak als bij de Bosnische kwestie alle pogingen in het werk te hebben gesteld te Parijs en Petrograd om den oorlog te doen ontbranden. Een en ander zou blijken uit schriftelijke rapporten van de Oostenrijksch-Hongaarsche gezanten. In zijne rede was geen zweem van toenadering meer te ontdekken.

ITALIË. In de Italiaansche kamer heeft het gestormd. Van links is er bij de regeering op aangedrongen, meerdere opheldering te geven over den militairen toestand. Salandra waarschuwde tegen eene overhaaste beraadslaging. Alhoewel het verzoek tot nadere behandeling werd ingetrokken, is niettemin een motie van vertrouwen in de regeering met 197 tegen 158 stemmen afgestemd; de voorloopige twaalfden der begrooting werden zonder meer goedgekeurd. Gelijktijdig werd de aanwezigheid van Giolitti die tot nu toe met zijne partijgenooten de politiek van Salandra steunde, te Rome gemeld. In hoofdzaak werd de regeering gebrek aan organisatie verweten, hetgeen een gevolg zou zijn van de partijpolitiek. Men wenschte een nationaal ministerie, waarin alle partijen zitting hadden.

Het ministerie vroeg en kreeg ontslag. Onder leiding van den 79-jarigen Boselli is een concentratiekabinet benoemd, waarin Sonnino belast blijft met de leiding van Buitenlandsche Zaken.

De socialistische Kamergroep deed in een manifest een beroep op de nieuwe regeering om zich niet te verzetten tegen het streven naar vrede, dat zich bij alle volken in steeds sterker mate openbaart.

FRANKRIJK. Van socialistische zijde werd aangedrongen om de

geheime zitting van het parlement, die door verschillende leden wegens bijzondere omstandigheden noodzakelijk werd geacht, periodiek vast te stellen om daardoor geleidelijk meer controle uit te oefenen op de landsverdediging.

De voorgenomen interpellatie in de Kamer over de onvoldoende verdediging van Verdun werd, tegen den zin van Briand, die een beroep deed op vertrouwen tusschen regeering en volksvertegenwoordiging, levendig toegejuicht. „Ik smEEK U dit te bedenken,” zoo luiden zijne woorden, „wij zijn tot een beslissend oogenblik genaderd, waarop wij het recht hebben onze hoop te zien verwezenlijken”. Briand versterkte onmiddellijk zijne positie door voor te stellen, de besprekingen niet uitsluitend te beperken tot Verdun, doch Verdun te blijven beschouwen als een onderdeel van de legerleiding in haren geheelen omvang. De Figaro en andere bladen vreesden dat de besprekingen in geheime zitting weldra algemeen bekend zullen zijn.

Na afloop der geheime zitting is een motie van vertrouwen in de regeering met 444 tegen 80 stemmen aangenomen.

De gewezen minister van oorlog, Galliéni, is overleden.

Drie Fransche senatoren hebben een wetsontwerp ingediend om de militaire voorbereiding van 16-jarige jongelingen verplichtend te stellen.

De voorloopige twaalfden voor het 3e kwartaal zijn goedgekeurd.

Volgens de rapporten van de begrootingscommissie in de Kamer worden de oorlogsuitgaven als volgt berekend:

Van 1 Aug.—31 Dec. 1914 8.9 milliard, dat is per maand 1.78 milliard;
in 1915 22.726 milliard, dat is per maand 1.900 milliard;
van 1 Jan.—1 Oct. vermoedelijk 23.848 milliard, dat is per maand 2.649 milliard:

totaal 1 Aug. 1914—1 Oct. 1916 bijna 55.5 milliard.

14 Juni is de economische conferentie der verbondenen te Parijs geopend. Vertegenwoordigers van Canada en Australië namen officieel hieraan deel. Niettemin kon ook deze conferentie nog geen definitieve besluiten nemen in het onderlinge verkeer, aangezien de handelsverdragen door de parlementen moeten worden bekrachtigd. Men verwacht in de eerste plaats verscherpte blokkade-maatregelen om den handel met den vijand onmogelijk te maken.

Het verstrekken van vergunningen voor uitvoer naar onzijdige landen moet afhankelijk zijn van het bestaan van controleerende lichamen in die landen door de bondgenooten goedgekeurd of andere waarborgen o. a. toezicht van consulaire ambtenaren.

Na den oorlog moeten de verwoeste landen in de eerste plaats worden geholpen, het voorrecht van meest begunstigde natie moet gedurende zekeren tijd niet aan vijandelijke mogendheden worden toegekend, terwijl de natuurlijke hulpbronnen in de eerste plaats over en weer beschikbaar moeten worden gesteld; de handel van de vijandelijke landen moet worden onderworpen, gedurende een nader vast te stellen tijdvak,

aan eene bijzondere bejegening om practijken op het gebied der z.g. oneerlijke mededinging tegen te gaan.

Bij de regeeringen zal worden aangedrongen op spoedige behandeling en regeling dezer aangelegenheden.

Joffre heeft te Londen krijgsraad gehouden; de uitlatingen van Asquith, dat Engeland zijne geheele legermacht ter beschikking stelt, kan in dit verband duiden op meer actieve plannen.

ENGELAND. Lord Kitchener is op de „Hampshire” bij de Orkney-eilanden verdronken. In Kitchener, die buiten de partijen stond, verliest het Engelsche volk een krachtig, doortastend organisator. Hij heeft het Engelsche leger binnen 2 jaar van 6 oorspronkelijk actieve en 14 territoriale divisieën op 71 divisieën gebracht. Hierbij zijn wel 6 nieuwe divisieën gevormd uit reeds bestaande actieve bataljons, doch de overige bataljons zijn alle nieuw opgericht, de z.g. „Kitchener's Army” en de „Second Line Territorials”. Hij was als Minister van Oorlog een stil werker en krachtige steun voor de regeering. Op het verloop van den oorlog kan zijn dood eigenlijk weinig invloed hebben. Het moeilijke vraagstuk een millioenenleger te scheppen heeft hij om zoo te zeggen volvoerd. Minister Asquith heeft zich tijdelijk met het beheer van het Departement van Oorlog belast.

Churchill heeft in het Lagerhuis betoogd, dat Engeland nog rijke bronnen aan manschappen had, die voor aanvulling in de loopgraven kunnen dienen. Hij betoogde dat tegenover de Engelsche troepen aan de verschillende fronten ongeveer 500.000 vijandelijke bajonetten stonden, dus slechts $\frac{1}{10}$ van het aantal soldaten waarover Engeland beschikte. Engeland zou dus veel meer kracht kunnen inspannen. De bataljonsterkte zou tot 1200 man kunnen worden opgevoerd. Alle officiersoppassers, geschat op ongeveer 200.000, zouden dienst kunnen doen in de loopgraven (bij de hoofdwapens schijnt dit wel het geval te zijn). Een groot deel der cavalerie zou in bataljons kunnen worden omgezet. In Engeland zouden te veel soldaten worden achtergehouden. In Afrika en Azië waren nog vele manschappen te werven, in het bijzonder in Indië.

Per dag berekende hij de verliezen op 1000 man.

Volgens hem is van elke 6 soldaten slechts 1 in de gevechtlinie. Globaal neemt hij aan, dat de helft in Engeland is en de andere helft op het oorlogsterrein.

Men berekent dat Engeland ongeveer 170 à 200 000 zwarte soldaten onder de wapenen zou kunnen brengen en oefenen. Wanneer de oorlog nog een jaar duurt, moet ook hiermede rekening worden gehouden.

Alle gehuwden op dienstplichtigen leeftijd moeten zich in het tijdvak van 24 Juni tot 24 Juli melden. Met ingang van 24 Juli zal dus de geheele weerbare bevolking van 18—41 jaar, met uitzondering van de vrijgestelden, zijn ingelijfd.

Naar alle waarschijnlijkheid heeft de Iersche opstand grooten invloed gehad op den wensch der regeering om de Home Rule-kwestie zoo

spoedig mogelijk tot eene practische oplossing te brengen. De regeering heeft het voorstel van Lloyd George overgenomen om de 6 overwegend protestantsche graafschappen Antrim, Down, Dorry, Armagh, Turone en Termanagh voorloopig te brengen als eene afzonderlijke provincie Ulster onder het Britsche parlement, het overige Ierland met Ulstersche graafschappen Donegal, Cavan en Monaghan zou dan komen onder een afzonderlijk parlement te Dublin (zie de kaart).

Later, na afloop van den oorlog, als de geheele rijksbesturing zou moeten worden geregeld door eene rijksconferentie, zou ook de Iersche kwestie definitief kunnen worden vastgelegd. De Nationalistische organisatie in Ulster schijnt in de voorgestelde regeling voorloopig te willen berusten, en ook de Ulsterpartij heeft onder protest toegestemd. De door Lloyd George ontworpen rijksconferentie, n.l. het medezeggenschap der Dominions, zou een novum zijn in de Britsche politiek.

Inmiddels kwamen er berichten in, dat plotseling in den boezem van het kabinet onder leiding van Long verschil van opvatting was ontstaan over de oplossing der Iersche kwestie. Voor verduidelijking het navolgende:

Van de 4 provinciën van Ierland zijn er 3 bijna uitsluitend Katholiek, Ulster alleen overwegend Protestant. De bewoners van Ulster zijn afstammelingen van eene Engelsche volksplanting, in de 3 overige provinciën is de bevolking van Keltischen oorsprong. Ulster vaardigt naar het Parlement af 17 voorstanders en 16 tegenstanders van Home Rule; van de 9 graafschappen zijn er 4 met protestantsche meerderheid en sterke katholieke minderheid. Men berekent de verdeeling als volgt: Antrim en Down 74 0/0 prot., Cavan, Donegal en Monaghan 80 0/0 kath., Londonderry en Armagh 54 0/0 prot., Termanagh en Tyrone 55 0/0 kath. Van de 1.581.696 bewoners in 1911 waren er 890.880 protestant en 690.816 katholiek. Van een protestantsch Ulster is dus geen sprake.

Uit de Engelsche berichten over eene nederlaag, die aan den Sultan van Darfoer bij El Tasher, ongeveer 800 K.M. ten W.Z.W. van Kar-toem, is toegebracht, blijkt, dat het verzet in Soedan nog niet is gebroken.

In Nieuw Zeeland is de dienstplichtwet aangenomen, de Maoris zijn uitgezonderd.

RUSLAND. Sazonof heeft verklaard, dat de Russische grenzen naar behooren zijn geregeld als de uitgang naar het Zuiden voor altijd onveranderlijk beveiligd is. Wanneer daarenboven de Slavische stamgenooten zeker zijn van hunne aanspraken en hun lot, dan zijn de oogmerken van Rusland in het Westen vervuld. Hij hoopte, dat men in Zweden zal begrijpen, dat Rusland geen nationale aspiraties heeft, die het volk of het nationale leven van Zweden ook maar in het minst zouden willen schaden. Ik hoop en geloof, zeide hij, dat de jongste bezorgdheid over de Alandseilanden, die nu gelukkig ter zijde is gesteld, gelijk Wallenberg, de bekwame Zweedsche minister van Buiten-

landsche Zaken, zelf te Stockholm heeft gezegd, de laatste vergissing of argwaan van Zweden ten opzichte van Rusland geweest zal zijn. Aangaande Polen zeide Sazonof, dat de Polen niet kunnen verwachten, dat Rusland in den strijd op leven en dood, waarin het nu betrokken is, een volledig program voor de toekomst van Polen zal ontwerpen. Zij zullen echter eene rechtvaardige autonomie in de ruimste mate krijgen, welke rekening zal houden met hunne toekomst en met hunne economische en industriele ontwikkeling.

Uit de verschillende berichten is de gevolgtrekking te maken, dat zoowel personeel als materieel van de Bondgenooten bij de Russische legers in Wolhynië en Galicië was ingedeeld.

DENEMARKEN. Het ministerie van Binnenlandsche Zaken heeft bekend gemaakt, dat de minister krachtens de wet van 17 Mei 1916 gemachtigd is, personen van Deensche afstamming die op de lijst van Deensche dienstplichtigen staan of stonden en die in geen vreemden staat het burgerrecht hebben, op hun verzoek het Deensche staatsburgerschap te verleenen. Het verzoek moet binnen de drie weken worden ingediend.

ZWEDEN. Een Engelsche duikboot schijnt het Duitsche stoomschip „Ems” binnen de Zweedsche territoriale wateren te hebben getorpedeerd.

Er is van regeeringswege eene leger- en eene vlootcommissie benoemd, elk van 5 leden, om een onderzoek in te stellen naar de behoeften der landsverdediging op grond van de in dezen oorlog opgedane ervaringen. Eene bijzondere commissie is belast met den grooteren munitieaanmaak.

De nieuwe credieten voor de landsverdediging kunnen zeker als een uitvloeisel beschouwd worden van de opwinding, die de vorige maanden veroorzaakt is met het aan de orde brengen van de kwestie der Alands-eilanden.

Voor 1916 zijn thans 75 millioen voor de verdediging van de neutraliteit toegestaan.

NOORWEGEN. Door het sociaal-democratische congres was eene proteststaking georganiseerd tegen de wet op de verplichte scheidsgerichten. Daar de wet ondanks het protest van de arbeiders aangenomen is, besloot het congres in overeenstemming met het voorstel van het secretariaat van de vakverenigingen de proteststaking op den avond van 14 Juni te eindigen.

ZWITSERLAND. De 4e Zwitsersche oorlogsleening van 100 millioen francs, rente $4\frac{1}{2}\%$, wordt uitgegeven tegen den koers van 97% . Het totaal der oorlogsleeningen bedraagt thans 380 millioen francs.

De Zwitsersche steenkolenvoorziening ondervindt moeilijkheden, omdat de Bondsregering blijkbaar den uitvoer van analinekleurstoffen

niet wil verbieden. Hiermede zou eene belangrijke industrie met ondergang worden bedreigd.

De Nationale Raad heeft besloten tot heffing van eene oorlogswinstbelasting.

Ook de levensmiddelen-voorziening ondervindt steeds moeilijkheden. Alleen Cette en Marseille zijn in Frankrijk aangewezen voor het transitovervoer naar Zwitserland. De beschikbare ruimte en de vervoermiddelen zijn echter veel te gering. Frankrijk wilde hierin tegemoetkomen door Nice en Monaco voor dit doel te bestemmen, doch op die wijze zouden de onkosten nog veel grooter worden, met het oog op het meerdere materieel, dat beschikbaar zou moeten worden gesteld voor deze nieuwe lijnen. De Zwitsersche gedelegeerde voor deze zaak Moor acht de voordeelen niet in overeenstemming met de vermeerderde bezwaren. Uit beleefdheidsoverwegingen tegenover het Fransche aanbod heeft het militaire departement besloten, het gebruik van de haven van Nice aan te nemen voor de handelsrelaties met Spanje.

PORTUGAL. Uit de verschillende, veelal tegenstrijdige berichten, zou men kunnen gelooven, dat de mobilisatie geen erg gunstig verloop heeft gehad.

Van de in beslag genomen Duitsche schepen schijnen de moeilijkst te vervangen onderdeelen vóór de overgave door de Duitsche bemanning te zijn vernietigd.

Alle personen van Duitsche afkomst zijn uitgezet, doch de beslissing over uitzetting van Elzas-Lotharingers is aan Frankrijk overgelaten.

SERVIË. Volgens den Konstantinopolitaanschen correspondent van de Nwe. Rotterd. Courant bestaat het Servische leger uit ruim 26.000 man. De troepen zijn geheel nieuw uitgerust, maar volgens stellige verzekering van hun eigen officieren en van den Servischen kroonprins zijn zij nog niet voldoende hersteld van de doorgestane ellende en de onder hen geheerscht hebbende epidemiën om in de eerste liniën aan het front nuttig werk te kunnen verrichten; zij zullen kunnen dienen als reserve. Alle troepen zijn thans van Korfoe naar Saloniki overgebracht.

GRIEKENLAND. 28 Mei is de spoorweglijn Larissa—Saloniki geopend, waardoor Griekenland aangesloten is aan het Europeesche spoorwegnet.

Bulgaarsch-Duitsche troepen hebben de Grieksche grens overschreden en o. a. het fort Roepel aan de Stroema bezet, dat den pas van Demir—Hissar naar Serres en daardoor de spoorlijn Saloniki—Kawalla beheerscht. De Grieksche regeering heeft, volhardend bij hare politiek van onzijdigheid, deze bezetting geduld, nadat zij tevoren van Duitschland en zijne bondgenooten dezelfde waarborgen had verkregen, die de Entente-mogendheden haar hebben verstrekt voor het door deze bezette Grieksche gebied.

Hierop hebben de gezanten der Entente aan Skoeloedis ver-

klaard, dat de bezetting van het fort Roepel op hunne regeering een ongunstigen indruk heeft gemaakt en dat de militaire autoriteiten der geallieerden alle maatregelen zouden nemen, die de nieuwe toestand eischt.

Op last van generaal Sarrail hebben zijne troepen alle militaire en civiele regeeringsbureaux te Saloniki bezet; in het geheele bezette gebied is de staat van beleg afgekondigd; het telegrafisch verkeer met het overige deel van Griekenland staat onder censuur der Entente.

De Entente heeft daarna eene handelsblokkade van de Grieksche havens afgekondigd en allen uitvoer van steenkool naar Griekenland verboden. De Grieksche ministerraad heeft toen dadelijk besloten de twaalf oudste lichten naar huis te zenden, waarna nog aan een groot gedeelte der acht overige lichten onbepaald verlof is verleend; volgens de *Corrière della Sera* zullen slechts 40 à 50.000 man op de been blijven.

Het eiland Thasos, aan den ingang van de golf van Kawalla en het eiland Eulos bij Kreta, zijn door de Entente bezet.

Volgens den Konstantinopolitaanschen correspondent van de *Nwe. Rotterd. Courant* zouden de te Marseille ontscheepte Russische troepen o. a. bestemd zijn, om de monnikenrepubliek van den Heiligen Berg op het schiereiland Athos onder Russisch bestuur te brengen.

Nadat de Grieksche regeering aan verschillende door de Entente geuite wenschen geen afdoend gevolg had gegeven, zijn de geallieerden er toe overgegaan, hun druk op Griekenland zeer te versterken. De Fransche en de Britsche gezant hebben namens de geallieerden eene zeer krasse nota aan de Grieksche regeering aangeboden, waarbij o. a. geëischt werd:

- 1°. Demobilisatie van het Grieksche leger.
- 2°. Vorming van een kabinet, dat waarborgen biedt voor welwillende onzijdigheid en dat overeenkomstig de wenschen der Kamer handelt.
- 3°. Vervanging van de politie, die onder buitenlandschen invloed staat door politie, die in overleg met de entente-mogendheden wordt aangesteld.

Italië heeft toen in eene nota verklaard, dat het zich, bezorgd over den militairen toestand in Griekenland, aansluit bij de eischen van zijne bondgenooten tot werkelijke en algeheele demobilisatie van het Grieksche leger, dat binnen den kortst mogelijken termijn op vredesvoet moet worden gebracht. Deze maatregel wordt zoowel geëischt voor het grondgebied van het koninkrijk Griekenland, dat door traktaten is erkend, als voor het deel van Zuidelijk Albanië, dat thans tijdelijk door Griekenland is bezet.

Het kabinet Skoelodis is daarop 22 Juni afgetreden en vervangen door een ministerie onder Zaimis, die Rallis als minister van financiën behouden heeft. Zaimis heeft onmiddellijk aan de gezanten van Frankrijk, Engeland en Rusland medegedeeld, dat hij volkomen instemt met de wenschen en nota's der vier verbonden mogendheden. Aan den Italiaanschen gezant deelde hij mede, dat de Grieksche regeering zich verbindt, het Grieksche leger op voet van vrede te brengen.

gen, de eenheden, die zich in Noord-Epirus bevinden, zullen in dezen maatregel begrepen zijn.

Volgens de Times zal de Grieksche kamer worden ontbonden en zullen er nieuwe verkiezingen tegen begin Augustus worden uitgeschreven.

ROEMENIË. Er heerschte voor het begin van het Russische offensief rust in Roemenië, zowel Intervenisten als Absoluut-neutralen namen eene afwachtende houding aan. Thans maakt de oorlogspartij onder *Take J o n e s c u* gebruik van het succes der Russen voor het voeren van eene hernieuwde felle propaganda.

De verhouding met de Centralen is na het Verdrag van 7 April j.l. verbeterd; de Roemeensche troepen langs de grenzen der Donaumonarchie zijn teruggetrokken en sinds 1 Juni zijn de zes oudste lichten der reserve naar huis gezonden.

De Roemeensch-Bulgaarsche grens is tot nader order gesloten; de onderhandelingen over eene afdoende regeling van het transitovraagstuk tusschen beide landen blijven sleepend.

De schending van Roemeensch gebied bij Mamornitza door eene Russische troepenafdeeling schijnt, blijkens mededeeling van de Roemeensche legatie, te wijten te zijn aan eene vergissing van den Russischen bevelhebber.

TURKIJE Volgens Engelsche berichten heet de Groot-Sjerif van Mekka, gesteund door de Arabische stammen van West- en Centraal-Arabië de onafhankelijkheid van Arabië ten opzichte van Turkije afgekondigd. Mekka, Djedda en Taif zouden zijn genomen, Medina zou nauw ingesloten zijn.

De Turksche troepen houden in Zuid-Persië de Russen in bedwang, die getracht hebben zich met de Engelsche troepen in Mesopotamië te vereenigen.

PERZIË. De spoorlijn van Tebris, de hoofdplaats van Aserbeidsjan, naar Djoelfa, het Russisch-Perzisch grensstation, van het Kaukasische spoorwegnet, is geopend.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA. De republikeinsche Conventie heeft *H u g h e s*, rechter in het Hooggerechtshof, met nagenoeg algemeene stemmen candidaat gesteld voor het presidentschap. *R o o s e v e l t* heeft medegedeeld, dat hij voorwaardelijk van de hem daarna door de Progressivisten aangeboden candidatuur afziet en dat dit besluit in handen zal worden gesteld van het progressieve nationale comité.

H u g h e s heeft verklaard te staan op eene onwrikbare handhaving van de rechten van de Amerikaansche burgers te land en ter zee. De buitenlandsche betrekkingen der Vereenigde Staten hebben onberekenbaar geleden door de zwakheid der politiek van verzoening jegens

Mexico. Hij hecht ten volle zijne goedkeuring aan het programma van paraatheid na den oorlog en is ook voor het herstel van beschermende invoerrechten, zoomede voor maatregelen tot de uitbreiding van den buitenlandschen handel der Vereenigde Staten.

Het verkiezingsprogramma van de Republikeinsche partij bevat alle kenmerkende beginselen van het programma der Progressivisten, zoodat samengaan der partijen bij de aanstaande verkiezing zeer wel mogelijk is.

De meeste Duitsch-Amerikanen zullen waarschijnlijk de candidatuur van Hughes steunen.

Wilson is door de democratische conventie bij acclamatie opnieuw candidaat gesteld. De Democraten zullen er bij hunne propaganda op wijzen, dat Wilson het land op eervolle wijze buiten den oorlog heeft gehouden; zij speculeeren op den trots der Amerikanen door te zinspelen op de mogelijkheid, dat de President tusschen de oorlogvoerenden als bemiddelaar zal optreden, waardoor Amerika's invloed zal toenemen; Mexico zal daarentegen eene zwakke plek in Wilson's programma blijven.

Het democratische partijprogramma veroordeelt onder andere elke organisatie, die bevordering van de belangen van eene vreemde mogendheid door vreesaanjaging van de regeering en de politieke partijen of de vertegenwoordigers van het volk ten doel heeft.

De nota der Amerikaansche regeering aan Engeland en Frankrijk over het weghalen van de post aan boord van onzijdige schepen is thans gepubliceerd. Zij is in vrij scherpe bewoordingen gesteld en veroordeelt als onwettig en eigenmachtig de methode, waarbij neutrale schepen gedwongen worden om Britsche of Fransche havens binnen te loopen, teneinde daar de mails af te geven. Geklaagd wordt over het onherstelbaar verloren gaan van belangrijke stukken en over de herhaalde vertragingen, waaraan de mails zijn blootgesteld. Engeland en de meeste andere landen hebben in vroegere oorlogen de onschendbaarheid van de onzijdige post geëerbiedigd; evenzoo heeft Duitschland zich in den tegenwoordigen oorlog onthouden van het in beslag nemen der post, zelfs op schepen van oorlogvoerende landen. Alleen eene radicale verandering en het herstel van de volledige rechten der Vereenigde Staten als onzijdige staat zal de regeering bevredigen.

De Amerikaansche regeering heeft in eene tweede nota aan Oostenrijk inzake den aanval van eene Oostenrijksche onderzeeboot op de tankboot „Petrolite” verontschuldigen en schadevergoeding geëischt, naar aanleiding van het verslag van den gezagvoerder van dit vaartuig.

Het Huis van Afgevaardigden heeft de vlootcredietwet aangenomen; overwogen wordt het vlootpersoneel uit te breiden met het oog op den toestand in Mexico.

MEXICO. In de nota van de Mexicaansche regeering aan de Vereenigde Staten wordt de goede trouw der Amerikaansche regeering, wat betreft het zenden van troepen naar Mexico, onomwonden in twijfel

getrokken. Ook dreigt de Mexicaansche regeering met gewapend verzet, als de Amerikaansche troepen niet worden teruggetrokken. Verklaard wordt, dat het overtrekken van de Mexicaansche grens door Amerikaansche troepen om Villa te vangen, geschied is, zonder dat Mexico daartoe toestemming had gegeven; dat echter Mexico dit niet als een inval beschouwt, alleen omdat de Vereenigde Staten hebben verklaard, de houding van Mexico verkeerd te hebben beoordeeld. Later is er nog eene overschrijding van de grens geweest na den Mexicaanschen rooveraanval op Glen Springs, die niettegenstaande de voorgegeven toestemming van den Mexicaanschen consul, als een inval moet worden beschouwd. Mexico heeft onmiddellijk terugroeping van de Amerikaansche troepen moeten eischen benevens garantie, dat herhalingen daarvan niet meer zullen voorkomen. De regeering zal verder genoodzaakt zijn zich tegen elke Amerikaansche troepenafdeeling te verdedigen, die zich op Mexicaansch gebied zal bevinden.

De nota vraagt eene uitdrukkelijke verklaring omtrent de ware oogmerken der Vereenigde Staten ten opzichte van Mexico.

Carranza zou aan deze nota kracht hebben bijgezet door 30.000 man ter vervolging van Villa te hebben uitgezonden, in plaats van 10.000, zooals met de Ver. Staten was overeengekomen.

President Wilson heeft de militie gemobiliseerd voor den dienst aan de Mexicaansche grens, terwijl nog meer oorlogschepen naar de beide Mexicaansche kusten gezonden zijn ter bescherming van de Amerikaansche burgers.

De Amerikaansche antwoordnota aan Mexico wijst de eischen van Mexico af en laat zich afkeurend uit over den onhoffelijken toon en geest van de Mexicaansche mededeeling.

Mocht het huidige Mexicaansche bewind zijne verplichtingen niet nakomen en zou het een beroep doen op de wapenen tegen de Amerikaansche troepen, dan zullen daaruit de ernstigste gevolgen voortvloeien.

De toestand is thans acuut geworden door een gevecht te Carrival ongeveer 90 mijlen ten Z. van El Paso tusschen Amerikaansche cavalerie en een groep Carranzisten, waarbij o. a. verscheidene Amerikanen gedood zouden zijn. Beide partijen nemen maatregelen, waardoor de oorlog ieder oogenblik kan uitbreken. Beide regeeringen hebben zich zoodanig vastgewerkt, dat er meer dan gewoon staatsmansbeleid wordt vereischt om het dreigende conflict nog te vermijden, te meer daar de stemming der Mexicanen uiterst verbitterd schijnt te zijn.

Wilson heeft verklaard, dat hij niet aan het Congres zal vragen, om tot den oorlog te besluiten vóór hij de bewijzen heeft, dat de verantwoordelijke bevelhebber van de troepen van Carranza opzettelijk tot vijandelijkheden is overgegaan. Tevens heeft hij eene memorie aan de Latijnsch-Amerikaansche staten gericht, waarin hij zijn wensch om een oorlog te voorkomen herhaalt. Mocht het evenwel tot een strijd komen, dan geeft hij de verzekering, dat ueze alleen ten doel zal heb-

ben, Amerikaansch territor (lees Amerikaansch kapitaal) te verdedigen tegen aanvallen van bandieten, niet zich te mengen in de Mexicaansche aangelegenheden. In de Zuid-Amerikaansche Republieken worden ernstige pogingen aangewend, den oorlog tusschen de Vereenigde Staten en Mexico te voorkomen, hetzelfde is van de zijde der gezanten van de Entente te verwachten.

Het ministerie van oorlog heeft de eerste 5000 man militietroepen die in de Vereenigde Staten van het Midden en Westen gemobiliseerd zijn, dadelijk naar de Mexicaansche grens gezonden.

M a n n , de leider der Republieken in het Huis van Afgevaardigden heeft verklaard, dat tusschen Mexico en de Vereenigde Staten feitelijk reeds een toestand van oorlog bestaat.

ARGENTINIË. Voor de nieuwe grondwettelijke periode van 1916—1922 is tot President van Argentinië gekozen Dr. I r i g o y e n , candidaat der radicale partij. Hij aanvaardt het bewind op 12 Oct. a. s.

Van 3—12 April is te Buenos-Ayres de tweede Pan-Amerikaansche Finantieele Conferentie gehouden. Als grondslag der beraadslagingen gold de theorie van het solidariteits-principe van alle Amerikaansche Staten. Er werden gewichtige besluiten omtrent de schepping van Amerikaansche stoomvaartlijnen tusschen Noord- en Zuid-Amerika met subsidies der betrokken regeeringen genomen. Amerika wil eene eigen handelsvloot in het leven roepen, ten einde voortaan ook in dit opzicht onafhankelijk te zijn van Europa.

Omtrent de instelling van eene enkele gouden munteenheid voor geheel Amerika werd geene overeenstemming verkregen.

De finantieele toestand van Argentinië is zeer gunstig; in- en uitvoer zijn belangrijk toegenomen; door het ongehoorde gebrek aan scheepsruimte liggen echter groote hoeveelheden graan in het land vruchteloos te wachten op scheepsgelegenheid.

JAPAN. De minister-president graaf O k o e m a zal binnenkort aftreden; baron K a t o wordt als zijn opvolger genoemd.

Volgens de Times zijn Japansche troepen naar Tientsin en Peking gezonden. De versterking der garnizoenen in West-China zou een voorzorgsmaatregel zijn, die in verband staat met den dood van J o e a n s j i K a i .

In het Japansche blad „Yamato Sjimboen” komt over het bondgenootschap met Engeland eene reeks artikelen voor, die overgenomen zijn in het Duitsche maandblad „Deutsche Wacht”, dat in Ned. Oost-Indië verschijnt; zij zijn getiteld: „De raad van Japan aan Engeland”. De schrijver stelt aan het voortduren van het bondgenootschap de volgende eischen:

1. Engeland moet Japans volstreekte hegemonie in China erkennen. Het dient zijn aanspraken op het Jangtse-dal als invloedssfeer te laten vallen.

2. Engeland moet de uitbreiding van het Japansche handelsverkeer in Engelsch-Indië en in de Stille Zuidzee met de meeste tegemoetkoming en op denzelfden voet als de Engelsche handel bejegenen.

3. In Australië, Canada, Zuid-Afrika, Engelsch-Indië en andere Engelsche koloniën moeten de Japanners dezelfde rechten hebben als de Engelschen

4. Artikel 4 van het bondgenootschappelijke verdrag moet vervallen opdat het verdrag beter aan zijn doel beantwoordt. (Hier doelt de schrijver op de bepaling, waarbij de verplichtingen van den eenen bondgenoot jegens den anderen beperkt worden in geval van het bestaan van een algemeen arbitrageverdrag met een derde mogendheid, zoodat Japan na de afschaffing van deze bepaling bij een conflict met de Vereenigde Staten een beroep zou kunnen doen op den onvoorwaardelijken steun van Engeland, wat het nu bij de totstandkoming van een dergelijk arbitrageverdrag tusschen Engeland en de Vereenigde Staten niet zou kunnen).

5. Eveneens moet in de „inleiding” van het verdrag het woord „Indisch” geschrapt worden. „Want het is in de hoogste mate onbillijk” — aldus ten slotte de toelichting van den schrijver — „dat het leven van Japanners geofferd zou worden voor een gebied, waarin de beide landen geen gemeenschappelijke belangen hebben, zonder dat tegenover deze bepaling andere voorwaarden staan, die evenveel waard zijn”.

Volgens de Nowoje Wremja hebben de leiders der drie grootste politieke partijen van Japan in eene gemeenschappelijke conferentie als hoofdzaak van de Japansche politiek vastgesteld de toenadering tot China, uitbreiding van de Japansche belangen aldaar en versterking van leger en vloot; de partijen hebben zich tot een blok vereenigd, om de doorvoering van het program af te dwingen.

CHINA. Joeansjikai is 5 Juni te Peking overleden en als president opgevolgd door den vice-president Joe a n-h o e n g. Hoewel enkele provincies, die zich onafhankelijk hadden verklaard, den nieuwen president erkend hebben, blijft de toestand zeer verward.

F.

Overzicht van het Indisch Militair Tijdschrift, No. 2 (Febr.) en No. 3 (Maart) 1916.

De Februari-aflevering vangt aan met een kort woord, gewijd aan de nagedachtenis van den noodlottig om het leven gekomen Legercommandant, den Luitenant-Generaal J. P. Michielsen.

In het eerste artikel „Bokschutters; Inschieten van geweren (c. q. karabijnen); verhooging van de schietvaardigheid en schietuitkomsten bij den troep” meent de S., kapt. Oberstadt, dat de minder goede schietuitkomsten met geweren dikwijls te wijten zijn aan de bokschutters, die de geweren indertijd inschoten, zoomede aan den geweer-maker, die de correcties aanbracht. Daarom acht S. het wenschelijk, dat bokschutters aan zwaardere eischen dan tot dusverre gesteld voldoen; dat de geweer-makers bij de korrelwijziging nauwkeurig worden gecontroleerd en dat maatregelen genomen worden waardoor fouten bij het vastzetten van den korrel, de korrelverplaatsing en het plaatsen van de merkstrepen voorkomen worden. Het artikel bevat overigens tal van nuttige wenken en opmerkingen ter verhooging van de schietvaardigheid van den troep.

In het volgend opstel „Onze voorschriften voor de Veld-Telefonie” komt de luitenant Maurer op tegen de ondoelmatige samenstelling van het „Voorschrift op den Telefoondienst van de Vestingartillerie” (uitgave 1912) en tegen de foutieve beweringen, welke in genoemd voorschrift voorkomen. Eene zaakkundige herziening van de reglementen over de Veldtelefonie acht S. zeer noodig.

Vervolgens geeft het Tijdschrift eene uit het Japansch vertaalde beschrijving van den aanval door de eerste stormcolonne op het middelste fort van de stelling van Tsingtao.

Overigens bevat deze aflevering, behalve de gewone rubrieken, nog een opstel van den kapt van der Meijden over: „Het schieten op vliegtuigen met geweer M. '95, karabijn M. '95, mitrailleur M. '12 en geweermitsrailleur Madsen”; en „Eenige opmerkingen en voorstellen betreffende de Telegraafafdeeling van de Legercavalerie” van den luitenant Stoutjesdijk.

De Maartaflevering opent met een artikel van kapitein van Roon over „De taak van den Topografischen dienst”, geschreven naar aanleiding van een kritiek op het Jaarverslag van den Top. Dienst, voor-

komende in de Decemberaflevering 1915 van het I. M. T., waarvan de S. volgens den Heer van Roön waarschijnlijk op een dwaalspoor is gebracht door de onvolledige omschrijving van de taak van genoemd dienstvak in den eersten jaargang van het Wetenschappelijk Jaarbericht der Indische Krijgskundige Vereeniging en door het feit, dat het hoofdstuk over den Top. Dienst in genoemd Jaarbericht zoodanig werd behandeld, dat verkeerde — zelfs gevaarlijke (volgens S.) — denkbeelden konden gevestigd worden.

Het was ongetwijfeld een goed denkbeeld van luitenant Treffers om eens na te gaan, wat eigenlijk het begrip „fleet in being” omvat, omdat door velen in den laatsten tijd die uitdrukking vaak wordt gebezigd, zonder dat tevens duidelijk blijkt, wat de sprekers of schrijvers er zelf onder verstaan. Hij is tot de conclusie gekomen, dat de uitdrukking tot begripsverwarring leidt en dus als onbruikbaar over boord geworpen dient te worden. Wij zijn het met S. volkomen eens en hopen, dat zijn artikel gelezen zal worden door degenen, die gaarne met de uitdrukking schermen, maar haar in den regel verkeerd te pas brengen.

In het met het pseudoniem Motobloc onderteekend artikel over het „het V. A. K.” ijvert de S. voor een op méér rationeele grondslagen berustende „Regeling voor het V. A. K.” dan de bestaande. Meerdere Indische officieren hebben tijdens den mobilisatietoestand in Nederland ervaring opgedaan omtrent de in Nederland bestaande regeling betreffende het V. M. A. K. en er valt niet aan te twijfelen, dat velen S.'s opmerkingen en grieven zullen onderschrijven. Het Indische Legerbestuur zal goed doen bij het samenstellen eener nieuwe Regeling profijt te trekken van de in Nederland opgedane ervaring.

Verder bevat deze aflevering nog opstellen over „Het voorkomen van zonnesteek volgens artikelen in de Japansche pers”, „Het maken van eene scherfvrije mitrailleurstelling”, „De Japansche keizermanoeuvres in October 1915” en een resumé van eene brochure, geschreven door Mr. Dr. H. Zaalberg, getiteld „Onderzoek naar de mogelijkheid tot het verkrijgen van een waarborg voor de uitbetaling van de pensioenen der Landsdienaren”. Ten slotte de gewone rubrieken.

v. d. W.

Boekaankondiging.

Militaire straf- en tuchtclassen. Academisch proefschrift van G. H. E. NORD THOMSON.

De schrijver geeft in dit werk eene uitvoerige schets van het instituut der militaire straf- en tuchtclassen, zooals dit in Nederland heeft bestaan vanaf 1815 voor de tuchtklasse en vanaf 1879 voor de strafklasse. In een viertal goed en overzichtelijk geschreven hoofdstukken worden achtereenvolgens behandeld: de geschiedenis, de wettelijke regeling, eene nadere beschouwing van het straffenstelsel en het feitelijke régime. Naast de Nederlandsche bepalingen worden steeds in het kort aangegeven die, welke van kracht zijn in Frankrijk, Duitschland, Engeland en Italië.

Door den schrijver is bijzondere aandacht gewijd aan de desbetreffende bepalingen in het Wetboek van Militair Strafrecht en in de Wet op de krijgstucht, waardoor dit boek ook van belang blijft, wanneer deze wetten zullen worden ingevoerd.

De schrijver bepaalt zich niet tot eene beschrijving van het bestaande recht, doch voegt telkens „desideratie” toe, die de overweging alleszins waard zijn en doen blijken, dat niet alleen een jurist, maar ook een militair aan het woord is.

Een tiental bijlagen, bevattende verschillende tabellen betreffende het Algemeen Depôt van discipline te Vlissingen en de Tuchtklasse te Hoorn, besluiten het werk.

Het wezen, de besmettelijkheid en de maatregelen ter bestrijding van de „griep” (oneigenlijk: besmettelijke borstziekte) van het paard, door Dr. E. BEMELMANS, kapitein-paardenarts (Tijdschr. v. Diergeneesk. 1916 Afl. 1).

Na de zeer interessante studiën van B. over de Influenza-ziekten bij het paard, gepubliceerd in 1914, mag het standpunt van den schrijver bekend worden verondersteld. Reeds toen drong hij aan op wijziging van de Naamlijst van ziekten en gebreken bij den Mil. Vet. Dienst in gebruik, door vervanging van het woord Influenza door de namen Pferdestaupe en Griep (oneigenlijk besmettelijke borstziekte) waarvan de eerste de naam is voor een bacteriaemie met een specifiek agens en de tweede een toxicaemie, veroorzaakt door toxinen van virulent geworden saprophytische bacteriën, die in de voorste luchtwegen van

gezonde paarden verblijf houden, welke bacteriën tengevolge van de verkregen virulentie infectueus en contagieus zijn geworden

Van wettelijke bestrijdingsmaatregelen tegen Pferdestaupe verwacht hij dientengevolge wel heil, daarentegen in 't geheel niet voor de bestrijding van de z.g. borstziekte, doch slechts schade voor handel, industrie en verkeer. De geringe, besmettelijkheid van de borstziekte laat zich eveneens door deze theorie verklaren evenals het feit, dat zij experimenteel niet over te brengen is, zoodat ook van isolatie en desinfectie bij de eerste gevallen geen resultaat te verwachten is.

Den naam „borstziekte” acht hij verkeerd, omdat de longaandoeningen volgens hem van secundaire aard zijn en niet behoeven op te treden bij het vroegtijdig treffen van isolatiemaatregelen en het instellen van een hygiënisch-diaetetische behandeling. Gelukt de bestrijding, dan is de „griep” goedaardig en na 8 à 10 dagen is herstel en immuniteit verkregen.

Behandeling met salversan en neo-salversan is zeer succesvol. Verder worden aanbevolen: aderlating en vervanging van het afgetapte bloed door physiologische keukenzoutoplossing en het opwekken van fixatie-abscessen. Verspreiding der ziekte wordt echter door salversan niet tegengegaan.

Met serum tegen de pneumonie-streptococcen zijn door B. zeer gunstige resultaten verkregen.

De theorie van B. over de borstziekte vindt hier te lande tal van aanhangers, doch ook hare bestrijders. Referent betwijfelt dan ook of met deze publicatie het laatste woord over deze ziekte gezegd is; ondanks de vele verrichte arbeid en de door B. verkregen resultaten is er nog te veel hypothese. De mobilisatieverslagen der militaire veterinaire diensten, die na den oorlog wel gepubliceerd zullen worden, zullen echter de proef vormen op de som, in casu op de hypothese van B., dat van wettelijke bestrijdingsmaatregelen geen resultaten te verwachten zijn.

L.

Roode Kruis-honden, door Dr. E. BEMELMANS,
kapt.-paardenarts. (Ned. Tijdschr. v. Geneesk. 1915,
2e helft No. 24).

Met behulp van tal van citaten vertelt B. hoe de Roode Kruis-hond is ontstaan, welke eischen aan hem gesteld worden, hoe de opleiding is of moet zijn en hoe de fokkerij en de dressuur worden aangemoedigd en gesteund.

De tijdens den oorlog opgedane ervaring heeft aangetoond, zooals uit gegevens van Duitse zijde blijkt, dat inderdaad politiehonden gemakkelijk als Roode Kruis-honden gebruikt kunnen worden met of zonder speciale voorbereiding, terwijl zij in de besneeuwde Karpathen gedurende den winterveldtocht goede diensten hebben bewezen.

L.

Ter aankondiging ontvangen.

Samenvatting van wetten en bijzondere voorschriften ten dienste van den verlofsofficier bij alle wapens door R. LAGAAY en J. J. D. H. VERSCHOOR, 1e Luitenants der Infanterie. 's Gravenhage, 1916. DE GE-BROEDERS VAN CLEEF.

Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande van de Vereenigde Nederlanden opgehelderd door de jurisprudentie van het Hoog Militair Gerechtshof door Mr. Dr. G. L. VAN OOSTEN SLINGELAND, Advocaat-Procureur en plaatsvervangend auditeur-militair bij den krijgswaad te Arnhem. *Arnhem*, 1916. S. GOUDA QUINT.

Energie. Een bundel verzamelde opstellen door C. KOENRAAD, Middenstands-consulent te Amsterdam. *Purmerend*. J. MUUSSES.

Kennis is Macht. Een bundel verzamelde opstellen door C. KOENRAAD, Middenstands-consulent te Amsterdam. *Purmerend*. J. MUUSSES.

Het Vliegkamp. Maandblad voor belangstellenden in de vliegsport, onder redactie van den 1e Luitenant-vliegenier F. A. VAN HEYST e. a. 1e Jaargang No. 8.

De Nederlandsche Strijdmacht en hare mobilisatie in 1914, door J. KOOIMAN. Aflevering 17. *Purmerend*. J. MUUSSES en HERMAN DE RUYTER.

Statistisch overzicht der behandelde zieken van het leger hier te lande in het jaar 1913. Samengesteld op last van den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht. 's Gravenhage, 1916.